Prof Świrycki Smoleńsk 13

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

№ Wilno, dnia 14 listopada 1926 roku. 49.

Treść numeru:

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) WILEŃSKA № 25, m. № 3.

-----------ooo § ooo-----------

II.ŻYCIE GOSPODARCZE.-

Projekt zwiększenia podatku gruntowego.-

/"Wiadomości Urzędowe" N.141./

W połowie października został wniesiony przez rząd projekt zwiększenia podatków od ziemi.Dla orjentacji przytaczamy poniżej tablice porównawcze z wskazaniem normy podatkowej obecnej i projektowanej.-

Tablica N.1. /w lit./

Kategorja.	Ile się obecnie płaci podatku od 1 ha ziemi.			
	Państwu.	Samorząd.pow.	Samorząd.gm.	Razem
I.	9.00.	0,45.	0,90	10,35
II.	7.50.	0,37,5	0,75	8,62,5
III.	5,00.	0,25	0,50	5,75
IV.	1,50.	0,07,5	0,15	1,72,5

Tablica N.2. / w lit./

Kategorja.	Jakie mają być normy w myśl projektu zmiany /1 ha./			
	Państwu.	Samorząd.pow.	Samorząd.gm.	Razem.
I.	7.50.	2,25.	2,25.	12.00.
II.	5.50.	1.65.	1.65.	8.80.
III.	3.70.	1.11.	1.11.	5.92.
IV.	1.20.	0.36.	0.36.	1.92.

Tablica Nr.3.

Kategorja.	Rolnicy będą płacili więcej za 1 ha w myśl proj.ustawy.	
	Lt.	%
I.	1.65.	14.9.
II.	0.17,5	2.0.
III.	0.17.	2.9.
IV.	0.19.5.	11.3.

Tablica Nr.4.

Kategorja.	Podatek od ziemi ogólnemu zwiększeniu ł-	
	Ilość hektarów.	Lit.
I.	290.341.8	479.062.
II.	1.127.376.9.	187.269.
III.	1.191.198.6.	202.503.
IV.	1.012.170.6.	202.434.
	Razem lt.	1,071,268.

"Rytas" o projekcie podatku.-

"Rytas" N.239.Artykuł p.t.:"Ponowne zwiększenie podatku od ziemi." Streszczenie.-

Wbrew obietnicom poczynionym przed wyborami,rząd obecny bynajmniej nie idzie z pomocą wsi.Przeciwnie,kieszeń rolnika

dotkliwie poczuła co znaczą socjalistyczne rządy.Obecnie stan rolnictwa litewskiego jest taki,że podatki raczej zmniejszać a nie zwiększać by należało.-W tych dniach jednak wniesiony przez p.Sleżewiczusa do Sejmu projekt zmiany podatku od ziemi wkracza na błędne drogi i raz jeszcze potwierdza,jak nic nie wartą jest polityka obecnego rządu.-

Ogółem podatek od ziemi według projektu ma być podniesiony o 1,071,268 lit..Nie mówiąc już o samej szkodliwości podniesienia stopy podatkowej - nie podobna pominąć milczeniem,że sam projekt został skonstruowany w sposób nie właściwy.Z tabelek widać,że nie wiedzieć dlaczego I i IV kategorje pd podniesiono o 14,9% i 11,13%,gdy tymczasem II i III kategorję tylko o 2% i 2,9% - w porównaniu do norm obecnych.-

Że tego rodzaju nierówność podniesienia normy podatkowej nie jest usprawiedliwiona jakimkolwiek bądź rozumowaniem ekonomicznem - każdemu to się rzuca w oczy i wykazuje,że twórcy projektu nie mają pojęcia o taryfie podatkowej.-

Jak widać nie dyktują polityki obecnego rządu realne potrzeby.Potwierdza się,że ministrowie są niczem innem,jak narzędziem w ręku swych partyj.-I istotnie - wtedy,gdy Niemcom kraju kłajpedzkiego darowuje się miljony litów,podczas gdy wolne zawody,jak adwokaci,lekarze,żadnego podatku nie płacą,gdy zakłada się za pieniądze rządowe szkoły dla Polaków - rząd uznaje potrzebę nałożenia nowego na rolników podatku.-

Przy tego rodzaju warunkach w państwie kulturalnem rząd taki nie utrzymałby się u steru nawet 24 godziny - lecz nie na Litwie.-

S k u t k i   e k o n o m i c z n e   s t r a j k ó w   n a   L i t w i e .-

"Rytas" N.234.Artykuł dr.J.Stepanowicziusa.Streszczenie.-

/Ankieta w sprawie skutków strajków Kowieńskiej Izby Handlowej.Czy na zapomogi nie starczy preliminowanych sum.Deficyt budżetowy.Ujemny bilans handlowy.- /

Przed kilkoma dniami Kowieńska Izba Handlowa rozesłała do przemysłowców i kupców ankietę,w której prosi o odpowiedź jak odbijają się strajki na życiu ekonomicznem Litwy.W ankiecie postawiono szereg pytań,które podajemy wraz z załączonemi odpowiedziami.-

1. Jak długo trwał strajk w przedsiębiorstwie?

Z odpowiedzi wynika,że najkrócej strajkowano w fabryce "Nemunas" - 5 dni,"Kabla" - 14 dni, "Etna" - 20 dni i w innych przedsiębiorstwach po 28 dni.-

2.Czy zapłacono robotnikom za czas strajku, jeżeli tak to ile?

Z odpowiedzi na to pytanie wynika,że niektóre przedsiębiorstwa nie płaciły wcale,inne zapłaciły za trzy dni,i tylko dwa przedsiębiorstwa - za 8 dni.-

3.Ileby wypłacono robotnikom za czas,który strajkowali,gdyby strajku nie było?

"Kabla" byłaby wypłaciła - 5.275 lt, "Etna" - 15.000 "Nemunas" - 3.000;,"Bekara" - 14.000.-"Uniwersal" - 16.000.- Wytwórnia Skór Frenkla - 32.000;i fabryka obuwia 18.000.-

4.W jakiej mierze zmalała produkcja przedsiębiorstwa podczas strajku?

"Kabla" ocenia na 50 tys., "Etna" - 150.000,"Nemunas" 18.000."Behara" na 50.000; "Uniwersal" - 65.000; i Wytwórnia Skór Frenkla - 600.000; Fabryka Obuwia - 100.000.-

5.Czy były straty z powodu zniszczenia fabrykatów i surowców podczas strajku i jakie?

"Kabla" - 700; "Uniwersal" - 20.000; Wytwórnia Skór Frenkla - 20.000. Z pozostałych przedsiębiorstw brak narazie odpowiedzi.-

dokliwie pozbyła co znaczą specjalistyczne rządy. Obecnie stan polityczny Litwy jest taki, że podatki w czasie zmniejszyć... ...gdyż by należało.- W tych dniach jedynie miesięczny ...przy obecnym rządzie projekt zniesienia podatku od ziemi ...pośrednio drugi i raz jeszcze powiedzieć, jak nie ... polityka obecnego rządu.-

Podjęcie podatku od ziemi według projektu ma być oparte o Lit/ ... Nie mówiąc już o samej szkodliwości podniesienia stawki podatkowej - dla obecnego położenia rolnictwa ... sam ... jest szkodliwy w obecnej chwili ... do IV kategorii ... III kategorii ... norm obecnych.-

Że ... niezbędnym ... norm podatkowej nie jest uzasadnione ... jak ... rozumie ... ekonomicznym ... projektu nie może ...

Jak widać ... rządu realne potrzeby ... jest ... gdy ...

...kraju ... z ... podatki ... gdy ... potrzebę nałożenia nowego na rolników podatku.-

Przy tego rodzaju warunkach w gospodarce kulturalnym rząd taki nie utrzymałby się w żadnym kraju nawet 24 godziny - ... nie na Litwie.-

S k u t k i   e k o n o m i c z n e   s t r a j k ó w   n a   L i t w i e .-

"Rytas" N.234. Artykuł dr.J.Stepanowiczusa. Streszczenie.- /Ankieta w sprawie skutków strejków Kowieńskiej Izby Handlowej. Czy ... nie starczy preliminowanych sum. Deficyt budżetowy, ujemny bilans handlowy.- /

Przed kilkoma dniami Kowieńska Izba Handlowa rozesłała do przemysłowców i kupców ankietę, w której prosi o odpowiedź jak odbijają się strajki na życiu ekonomicznem Litwy. W ankiecie postawiono szereg pytań, które podajemy wraz z ... odpowiedziami.-

1. Jak długo trwał strajk w przedsiębiorstwie?

Z odpowiedzi wynika, że najkrócej strajkowano w fabryce "Nemunas" - 5 dni, "Kabla" - 14 dni, "... " - 20 dni i w innych przedsiębiorstwach po 28 dni.-

2. Czy zapłacono robotnikom za czas strajku, jeżeli tak to ile?

Z odpowiedzi na to pytanie wynika, że niektóre przedsiębiorstwa nie płaciły wcale, inne zapłaciły za trzy dni, i tylko dwa przedsiębiorstwa - za ... dni.-

3. Ile by wypłacono robotnikom za czas, który strajkowali gdyby strajku nie było?

"Kabla" chwilowy wypłaciliby - ...275 Lt, "..." - 18.000, "Nemunas" - 3.300, "Bekarz" - 14.000, "Universal" - 15.000, Wytwórnia Skór Frenkla - 32.000 i fabryka obuwia - 45.000.-

4. W jakiej mierze zmalała produkcja przedsiębiorstw na podczas strajku?

"Kabla" ocenia na 50 tys., "..." - 150.000, "Nemunas" 18.000, "Bekarz" na 50.000; "Universal" - 65.000; i wytwórnia skór Frenkla - 600.000; fabryka obuwia - 100.000.-

5. Czy były straty z powodu zniszczenia fabrykatów i surowców podczas strajku i jakie?

"Kabla" - 700; "Universal" - 20.000; Wytwórnia skór Frenkla - 20.000. Z pozostałych przedsiębiorstw ... odpowiedzi.-

6.Jakie straty poniosło przedsiębiorstwo w związku z instrukcją Ministerstwa Spraw Wewnętrznych?.
"Kabla" - 970; "Universal" - 30.000.Reszta przedsiębio biorstw nie podała danych.-

7.Czy znane są wypadki,że - w okresie strajku - zamiast fabrykatów miejscowych przedsiębiorstw,dostawały się na rynek litewski też same fabrykaty,lecz zagranicznego pochodzenia i jeżeli tak,to na jaką sumę?

Okazało się,że jednych skór zagranicznych było na 500 tysięcy litów.-

8.Czy zmalała wydajność robotników?

Niektóre przedsiębiorstwa odpowiedziały twierdząco.-

Z powyższych nielicznych danych - bo tylko 10% wszystkich przedsiębiorstw dało odpowiedzi,już można się zorjentować,jakie jest położenie.Nie wszystkie fabryki zapałek nadesłały informacje; nie nadesłały ich młyny.Lecz dość i tych danych by móc się zorjentować w skutkach,jakie spowodowały ostatnie strajki.Zanim się spojrzy na to,jaki wpływ wywarły strajki na handel litewski,przedewszystkiem trzeba powiedzieć,że handel litewski przed rokiem uzyskiwał dość znaczny kredyt z Banku Emisyjnego - natomiast ostatnimi czasy handel litewski odbywał się zwłaszcza przy pomocy kapitałów zagranicznych.Z chwilą rozpoczęcia strajków kapitały zagraniczne zaczęły stronić od kredytowania litewskiego handlu,a na tem poszczególne firmy oczywista,bardzo ucierpiały.Nie należy również zapominać,że na Litwie wciąż się mówi o potrzebie pożyczki zagranicznej i że pożyczka ta - to jedno z najważniejszych dla Litwy zagadnień.

Jest rzeczą jasną,że kapitały zagraniczne nie zechcą iść do kraju,którego byt ekonomiczny jest całkowicie niejasny.Trzeba również wziąć pod uwagę,że urodzaj tegoroczny Litwy jest bardzo słaby.Bilans handlowy za miesiąc sierpień przedstawia się b.nieciekawie;wywieziono za 18.725.9 a wwieziono za 25.190.1.Czyli,że bilans handlowy zaczyna się stawać ujemnym.Staje w obliczu Litwy pytanie,jak zakończyć rok.Odpowiedź nie trudna: urodzaj bardzo słaby - bilans handlowy może zakończyć rok z dużym niedoborem.-

W budżecie na rok 1927 na zapomogi dla bezrobotnych przeznaczono 3 miljony litów.Jeżeli jednak fala strajków nie ustanie,to nietylko trzech,lecz i 10 miljonów będzie zamało.-

Przemysłowcy,wiedzeni koniecznością życiową zwalniają robotników i możliwą jest rzeczą,że w prędkim czasie koło 30% robotników przemysłowych zwróci się o zapomogi.Większość przemysłowców wycofuje swe kapitały z przemysłu i lokuje je w tych krajach,gdzie są bardziej normalne warunki rozwoju,nowych kapitałów nikt nie inwestuje.-

"L i t a u i s c h e   R u n d s c h a u" o r u i n i e g o s p o d a r c z e j   L i t w y . - /Niezadowolenie z bezprogramowości polityki ministra spraw wewnętrznych.Przewidywania nierealności budżetu./

"Litauische Rundschau" N.238.Artykuł p.t.:"Przed deklaracją Ministra Finansów".Streszczenie.-

O debatach sejmowych w sprawie polityki litewskiego ministra spraw wewnętrznych najwłaściwiej byłoby zachować milczenie.Mówcy powtarzali starą melodję.Nikt jednak nie zdołał ukryć faktu,że 90% ludności popadło w skrajną nędzę.Debatom przedewszystkiem zbywało na rzeczowości.Dużo pierwiastka agitacyjnego,natomiast mało znajomości istotnego stanu rzeczy.Z powiedzeń samego ministra na największą uwagę zasługuje oświadczenie, że trudno orzec ,jaką będzie kościelna polityka rządu i czy kwestję tę rozstrzygnie się drogą rozdziału kościoła od państwa,czy też w inny jaki sposób.I to się nazywa po

sześciu miesiącach rządów,stanowiskiem ministra względem jednej z najżywotniejszych spraw państwowych,która z łatwością może rozpętać namiętności partyjne w całej ich szkodliwości.

Dotychczasowa intensywniejsza działalność gabinetu p.Sleżewiczusa odnosi się do okresu przedwyborczego i nosi raczej niegatywny charakter.Chodzi bowiem narazie o oczyszczenie życia publicznego i ~~aparatu~~ państwowego z naleciałości chadeckich.Należy to niewątpliwie poczytać nowemu rządowi za zasługę. Gdy już jednak skończyło się burzenie dawnego stanu rzeczy z tem większą niecierpliwością oczekuje się pracy twórczej rządu. Ferje sejmowe musiałyby rządowi posłużyć za dobrą okazję do niezależnej w ciągu paru miesięcy od bezpośrednich wpływów sejmowych pracy i do ułożenia programu,któryby najlepiej interesy kraju uwzględniał.Tymczasem dotychczas jakoś tego nie widać. Raczej przeciwnie,jak to kilka już razy dało się skonstatować. Rząd pogrążył się w drzemkę,której nawet związane z interpelacjami dni ostatnich debaty,nie zdołały go otrząsnąć.Do optymizmu niema podstaw.Opublikowane cyfry budżetu działają przygniatająco.Czyżby rząd faktycznie wierzył,iż ludność zdoła dźwignąć ciężar podobnego budżetu?Redukcja budżetu o 20 milj.lit.jest tak nieznaczna,że niepodobna jej brać pod uwagę,zwłaszcza że przypisać tę redukcję należy nie jakiejś organicznej,dobrze pomyślanej metodzie,lecz "oszczędnościom" wydatków administracyjnych.Bardziej ~~praw~~ niż prawdopodobne jest zresztą,że te 20 milj.lit. spotka podobny los co zeszłoroczne "oszczędności" p. Karwelisa.Los podobnych budżetów,które nie opierając się na trwałych zasadach i organicznie powziętych miarach,zapowiadają jedynie "oszczędność",jest na całym świecie jednaki:albo upada Minister finansów,albo też co gorzej,załamują się finanse.Niekiedy jedno i drugie następuje jednocześnie.Budżet litewski na 1927 r.opiera się na systemie podatkowym p.Petrulisa,pomiędzy innemi na osławionym podatku od dochodu Brutto.Skutki takiego systemu dały się już przed paru laty przewidzieć: kraj doprowadzony do stanu żebraczego,gospodarka w ruinie.Pomimo tego wszystkiego minister finansów wzorem swych poprzedników narzuca bez skrupułów krajowi "budżet oszczędnościowy"

"Lietuva" w sprawie spławu po Niemnie.-

"Lietuva" N.238. Artykuł p.t.:"Spław lasu po Niemnie".

Streszczenie.-

W związku z prowadzonemi obecnie w Moskwie pertraktacjami ekonomicznemi związana jest również sprawa spławu lasu po Niemnie.Zagadnienie to staje się aktualne z chwilą odnowienia traktatu pokojowego z Rosją.Punkt 2 artykułu XII omawianego traktatu,przyznaje rządowi litewskiemu prawo wyrębu lasu na obszarze 100 tysięcy dziesięcin,i przewiduje,że las ten będzie przeznaczany w miejscach,najbliżej granic litewskich położonych,oraz w miarę możności blisko rzek spławnych".

Oczywiście,że rzekami temi mogą być tylko Niemen i Wilja.Dorzecze Niemna obejmuje wszystkie południowo-wschodnie ziemie,przeznane Litwie w myśl II artykułu traktatu pokojowego i dość blisko dochodzą lesistych obszarów ówczesnej Rosji. Traktat jednak ryski wcisnął pomiędzy Litwę i Rosję klin i oddał Polsce znaczną część tych obszarów leśnych, z których na mocy traktatu pokojowego pomiędzy Litwą a Rosją,ta ostatnia zamierzała wydać las Litwie.Gwałt Żeligowskiego i zagarnięcie trzeciej części ziem litewskich jeszcze bardziej utrudniły zrealizowanie punktu 2 artykułu XII traktatu pokojowego z Rosją.Po za czysto ekonomicznemi przeszkodami stanęły na przeszkodzie względy polityczne,które - w miarę tego,jak kwestja wileńska przybierała niepomyślny dla Litwy obrót ,przybierały na mocy. Stało się jasnem,że zanim nie rozwiązana zostanie kwestja wileńska,niema co nawet marzyć o przewożeniu drzewa rosyjskiego dogodną drogą wodną.-

---

Dlatego też,już w końcu 1921 roku delegacja litewska do spraw związanych z wypełnieniem traktatu pokojowego została zniewolona zgodzić się z tem,by większa część przynależnych Litwie,na podstawie artykułu XII traktatu pokojowego - lasów, została wyznaczoną w mniej dogodnych dla eksploatacji miejscach a mianowicie na północy Rosji.Oczywiście,że eksploatacja lasu z takich miejsc,jak gubernje:Archangielska lub Wołogdańska nie przedstawiała dla Litwy specjalnych korzyści i wobec braku kapitałów na Litwie trudno było o możliwość wykorzystania prawa wyrębu lasu przyznanego Litwie mocą traktatu pokojowego.-

Z powyższego widać,że otwarcie spławu lasu po Niemnie jest przedewszystkiem ważne dla samej Litwy.- Oprócz tego większa część surowców dla litewskiego przemysłu leśnego szła ze wschodu - po Niemnie.Z chwilą,gdy zanikło to źródło i gdy na Litwie wprowadzono racjonalną gospodarkę leśną,zaczęto odczuwać duży brak surowca.Okoliczność ta szczególnie daje się obecnie we znaki przemysłowcom kraju kłajpedzkiego,którzy dawniej przerabiali wyłącznie surowiec,spławiany po Niemnie.Stagnacja w przemyśle drzewnym odbija się w znacznym stopniu i na cały byt ekonomiczny kraju Kłajpedzkiego,a szczególnie zawadza przy rozwoju portu kłajpedzkiego.

Dlatego też należy się tylko dziwić,gdy się słyszy od Polaków lub w ostatnich czasach od Anglików,zarzuty,że rząd litewski rzekomo nie chce otworzyć spławu drzewa po Niemnie.

Jeszcze w roku 1924 rząd litewski ogłosił regulamin, dotyczący spławu drzewa,który nie broni ani Polakom ani Anglikom prawa korzystania ze spławu - tembardziej,że regulaminy te były zarejestrowane i zatwierdzone w odpowiednich instytucjach międzynarodowych.-

Wszelako,jak wiadomo Polacy to zagadnienie o czysto ekonomiczne zabarwieniu,powiązali ze względami natury politycznej.Dobrze wiedząc,jak wielkiego znaczenia z punktu widzenia ekonomicznego jest dla Litwy możność korzystania ze spławu na Niemnie Polska chciała skłonić rząd litewski do zawarcia specjalnej umowy i przy tej okazji wciągnąć Litwę na stanowisko, dla niej nie do przyjęcia, i w ten sposób osłabić jej stanowisko wobec sprawy wileńskiej.-

Wobec tego,że firmom angielskim, które zakupiły las w Białowieży,ad hoc była potrzebna droga przez Litwę,Polska przy pomocy dyplomacji angielskiej wciągnęła Litwę do pertraktacyj w Kopenhadze i Lugano,które wywołały na Litwie burzę protestów. Podczas tych pertraktacyj wyszło na jaw,że Polska ze spławem drzewa łączy odnowienie konsularnych stosunków z Litwą i prócz tego domaga się wolnej komunikacji przez Litwę dla kupców,przemysłowców i ich agentów oraz wogóle dla osób,mających coś wspólnego ze spławem drzewa.-

Dlatego też,aczkolwiek Litwie zależało ny osiągnięciu porozumienia w sprawie spławu drzewa,to jednak,- wobec zaznaczenia się tendencyj ze strony polskiej w kierunku wszczęcia pertraktacyj dla celów politycznych - wypadło te pertraktacje przerwać.-

Oczywiście,że za to, zarówno angielscy jak i litewscy przemysłowcy winni winić nie Litwę,lecz Polskę,która z kwestji spławu po Niemnie uczyniła sobie konika,urabiając wśród społeczeństwa angielskiego nieprzychylne dla Litwy opinje.-

Jak istotnie Polacy zapatrują się na kwestję spławu drzewa po Niemnie może świadczyć fakt stawiania przeszkód dla przesyłki drzewa sowieckiego do Kłajpedy.O ile się dało zbadać wysłana koło 1924 r. partja materjału sowieckiego ugrzęzła gdzieś pod Grodnem.Oczywiście po takim wypadku więcej prób nie czyniono.Tak więc uczynienie przez Polskę z kwestji spławu po Niemnie narzędzia politycznego sprawiło to,że dziś rzecz ta dotkliwie odbija się na interesach nietylko Litwy.- Cierpią z powodu tego ekonomicznie wszystkie kraje zainteresowane w komunikacji wodnej po Niemnie do morza.A w czasie,gdy w Europie przykłada się starań,by skupić nowopowstające siły wszystkich krajów ku pracy odbudowy Europy - stan taki dłużej nie może być tolerowany.-

To też należy oczekiwać, że z chwilą, gdy się wyjaśni, kto jest dziś istotnym winowajcą w sprawie wstrzymania spławu lasu po Niemnie - dalsze żądania będą skierowywane nie pod adresem Litwy - lecz Polski. A gdy się znajdzie prawdziwy adresat, kwestja sama - należy przypuszczać - znajdzie swe rozwiązanie najbliższej wiosny.-

D o t y c h c z a s o w y h a n d e l L i t w y z ZSSR w e d ł u g u r z ę d o w y c h d a n y c h.-

Litewski obrót handlowy z ZSSR./Eksport w tys.lit./.

Rok:	I grupa żywe bydło.-	II grupa produkty spożywcze	III grupa surowce i półfabr.	IV grupa wyroby gotowe	Ogółem
1924.	-	-	546,1	3,344.1	4,553,4 czyli 1,70%
1925.	konie-- 32,0	0,1	skóry owiec 10,2 szmaty 7,8 in.tow. 2,7.	skóra na podeszwy 6,311. in.t. 81,5	6,446,1 czyli 2,66%.
Ogółem	32,0	0,1	20,7	6,393,5	
1926 styczeń	-	0,1	-	wyr. got. 242,3	242,4 czyli 1,19%
luty	-	0,1	-	szmaty 684,0 in.tow. 169,5	853,5 cz. 3,44%
Ogółem	-	-	-	853,5	
marzec	-	0,1	-	skóra na pod. 263,1 in.tow. 130,4	393,6 czyli 156%
Ogółem	-	0,1	-	393,5	
Kwiecień	-	-	-	skóra na podeszwy 66,0 śrub.żel. 44,3 in.tow. 162,8	273,1 czyli 1,30%
Ogółem	-	-	-	243,1	
Maj	-	-	-	śrub.żel. 33,5 in.tow. 22,5	56,0 cz. 0,34%
Razem	-	-	-	56,0	

Import /w tysiącach litów/

Rok:	I grupa.Żywe bydł.	II grupa produkty spożywcze	III grupa surowce i półfabrykaty	IV grupa wyroby gotowe	Ogółem:
1924.	0,4	783,8	1,268,7	2,063,3	4,116,2 cz 2%
			Bilans handlowy plus 437,2		
1925.	bydło rog. 28,0 świnie 175,7 in.b. 18,9.	sól niem.157,6 in.p.414,0	min.olej smarowy 1.298,5 benzyna 163,9 siarka 306,1 in.tow. 187,3	wagony żelaz.i lokom.1025,0 książki różn. 59,6 in.t.279,2	4.113,8 czyli 1,63%
Ogółem	222,6	571,6	1.955,8.	1363,8	
			Bilans handlowy plus 2.332,3		
1926. styczeń	-	prod.sp. 1,1	nafta 43,9 benzyna 20,8 in.tow. 10,0	wyroby got. 23,6.	99,4 czyli 0,74%
Ogółem	-	1,1	74,7	23,6	
	-	sól miel.16,7 in.tow. 11,1	nafta 68,7 olej sk. 6,7 in.tow. 2,4	różn. tow 11.2	116,8 czyli 0,71%
Ogółem	-	27,8	77,8	11,2	
Marzec	-	sól 15,7 in.tow. 0,1	min.olej. smarowe 138,9 róż.tow. 26,8	róż. wyr. got. 10,9.	192,4 czyli 0,99%
Ogółem	-	15,8	165,7	10,9	
Kwiecień	-	sól 3,8 róż.tow. 29,5	nafta 477,5 benzyna 14,0 róż.tow. 8,6	wyr. got. 7,9	541,3 czyli 2,60%
Ogółem	-	33,3	500,1.	7,9	
Maj.	-	róż.tow. 2,0	róż.tow. 0,4	róż.t.17,2	19,6 cz 0,10%.

Z tabelki powyższej wynika,że w ciągu stycznia - maja 1926 r. eksportowano na 1.818.600 lit.,importowano zaś na 969.500 lit.Naogół więc handel litewsko-rosyjski nie jest rozwinięty i stanowi zaledwie 2,5% całego handlu zagranicznego Litwy.Nie wykazuje też tendencyj wzrostu.-

D o t y c h c z a s o w y h a n d e l l i t e w s k o - s o w i e c k i i p e r s p e k t y w y j e g o r o z w o j u .-

"Lietuva" N.234 z 16/X.r.b. Artykuł o handlu litewsko-sowieckim.- Streszczenie.-

Wojna zerwała więź ekonomiczną pomiędzy Litwą a Rosją. Stosunki handlowe wznowiły się w pewnym stopniu /dopiero po podpisaniu traktatu pokojowego z 12 lipca 1920 r./ w 1921 r.

eksportowała Litwy do Rosji poważniejsze ilości nasion i produktów spożywczych,wszelako eksport ten nie przewyższył 1,2% eksportu ogólnego.W ciągu następnych kilku łat stosunek nie uległ żadnej niemal zmianie i wyrażał się znikomą cyfrą.Dopiero w 1925 r.eksportowała Litwa do ZSSR 447,4 tonn /2,66%/ towarów na sumę 6.446.100 litów,importowała zaś 10,128.6 tonn /1.63%/ na sumę 4.113.800 litów.-

Według pozycyj poszczególnych eksportowała Litwa do ZSSR w 1925 r. 32 konie na sumę 32 tys.lit. 392,5 tonn wyprawnej skóry na podeszwy na sumę 6.3II.800 litów,wreszcie szmaty i owcze skórki na znikomą sumę.W imporcie pierwsze miejsce zajęła nafta 6.134 tonn na sumę 1.298.500 lit.oraz wagony i lokomotywy kolejowe 672 tonn na sumę 1.025.000 lit. dalej 428.6 tonn benzyny na sumę 306.100 lit.,288,4 t. mineralnych smarów na sumę 163.900 litów,1620,3 t.soli na sumę 157.600 lit. i 792 szt.nierogacizny na sumę 175.700 lit. Pozatem importowano 68 szt.bydła rogatego na sumę 28 tys.lit. 8,5 tytonio w liściach na sumę 15.600 lit. wreszcie 6,6 t. książek na sumę 59.600 lit.-

W ciągu I półrocza r.b.eksport litewski do ZSSR w porównaniu z rokiem ubiegłym wzrósł niemal trzykrotnie,import zaś zmalał.Podczas,gdy eksport za pierwsze półrocze roku ubiegłego wynosił 87,1 tnn.na sumę 160.900 lit. czyli 0,68% całego eksportu litewskiego w r.b. liczba ta wzrosła do 277,3 t. na sumę 1.949.600 lit. czyli 1,56%.Import za I półrocze roku ubiegłego wynosił 4.081 t. na sumę 2.474.000 lit. czyli 1.97% eksportu całego,natomiast w r.b. - 5.330 t. na sumę 1.300.000 lit. czyli 1,25%.-

Według pozycyj poszczególnych handel Litwy z ZSSR za I półrocze r.ub.i r.b. przedstawia się jak następuje:

Eksport.

	1926		1925	
	tonn	lit.	tonn	lit.
Wyprawna skóra na podeszwy	78.7	1.013.100.	44.3	709.200.
Inne wyroby gotowe	168.9	858.500.	30.0	31.000.

Import.

	1926.		1925.	
	tonn	lit.	tonn	lit.
Sól	478.1	48.000.	515.1	57.400
In.prod.spoż.	193.4	61.000.	143.4	380.300
Olej skalny	196.9	25.200.	9.6	1.100.
Nafta	3.475.7	742.700.	2.050.6	434.400.
Smary min.	682.8	192.400.	49.0	11.500.
Benzyna	55.8	41.800.	92.1	76.000.
Wyroby got.	184.8	202.900.	1.067.8	1291.300.
Bydło żywe	-	-	93.7	205.600.

Z powyższego wynika, że wzrósł w roku bieżącym eksport skór oraz wyrobów gotowych.Wszelako wyroby litewskie.zwłaszcza zaś wyroby z żelaza odzyskały w Rosji zaledwie drobną część swego przedwojennego rynku.W eksporcie litewskim do Rosji nie figuruje żywe bydło,którego przed wojną Kowieńszczyzna sporo Rosji dostarczała.Zwiększenie eksportu tych produktów jest jednem z najważniejszych zadań handlowej delegacji litewskiej w Moskwie.-W imporcie litewskim z ZSSR przeważają surowce /olej skalny/ i półfabrykaty /smary mineralne/.Tranzyt rosyjski przez terytorjum litewskie był dotychczas nie znaczny w r.b. nie przewyższa 10% ogólnego transportu przez Litwę.Z tranzytu litewskiego za pierwsze półrocze r.b. wynoszącego 130.887.731 kg. na ZSSR przypadło 12.094.785 kg.

"Lietuvos Žinios" w sprawie kredytu.- /416 kredytowych instytucyj.Brak długoterminowego kredytu dla przemysłu i rolnictwa./.-

"Lietuvos Žinios" N.248.z 27/X.r.b. Artykuł p.t.:"Jak stoją sprawy kredytowe".Streszczenie:

" Na Litwie istnieje ogółem 416 instytucyj kredytowych, w tej liczbie 388 banków drobnego kredytu,13 towarzystw Wzajemnego Kredytu,2 centralne banki kooperacyjne,7 akcyjnych banków komercyjnych,5 prywatnych domów bankowych i kantorów i 1 Bank Litewski czyli Emisyjny.-

Wśród instytucyj powyższych niema ani jednej,któraby udzielała przemysłowi i rolnictwu kredytów długoterminowych. Bank Litewski bezpośrednio udzielaniem kredytów się nie zajmuje.Głównem zadaniem jego jest emisja banknotów i utrzymanie kursu lita.Dopiero na drugim planie stoi regulacja kredytu.Bank Litewski zaspakaja przeto zaledwie 30% zapotrzebowań na kredyty.

Bank Ziemski również niewielki stosunkowo odsetek potrzebujących kredytu zaspakaja /20 - 30%/.Z kredytów Banku Ziemskiego korzystają głównie drobni rolnicy i osadnicy /80%/ Z kredytów Skarbu Państwa korzystają przeważnie samorządy,organizacje rolnicze i osadnicy.-

Pozostałe banki,za wyjątkiem banków kooperacyjnych są dla potrzebujących kredytu niemal niedostępne,gdyż pobierają niesłychanie wysoką stopę procentową.Kwestja powszechnych,dostępnych i długoterminowych kredytów jest więc dla kraju jaknajżywotniejszą.-

"Lietuvos Žinios" o potrzebie floty litewskiej.-

"Lietuvos Žinios" N.233 z 10/X.r.b. Artykuł p.t."Co jest najważniejsze dla naszego handlu".Streszczenie:

W związku z rozpoczęciem handlowo-tranzytowych układów Litwy z ZSSR aktualną dla handlu litewskiego sprawą byłoby nabycie własnej floty handlowej.Rezultaty bowiem odzyskania Kłajpedy są dotychczas dla Litwy dość nikłe.Wkłada się duże sumy w remont portu,w budowę składów,wypłaca się setki tysięcy litów na utrzymanie dyrekcji i administracji portowej.Wszystko to dla wygody obcych okrętów.Państwa nadbałtyckie bez porównania wyżej pod tym względem od Litwy stanęły.Nawet Łotwa zdobyła się na 40 własnych statków handlowych.Dla Litwy,zdaniem ekspertów wystarczyłoby 20 - 25 parostatków morskich.Nabycie ich w ciągu roku by się Litwie opłaciło.Obce okręty osiągnęły w 1925 r z transportu towarów litewskich zysk 14.550.000 litów.Zysk ten winienby corocznie wpływać do kas litewskich.

Wogóle stwierdzić należy,że Litwa wielce swe sprawy morskie zaniedbuje.Istnieje na Litwie"Związek Marynarzy Litewskich","T-wo popierania floty narodowej","T-wo Morskie",próbowano nawet zorganizować "Dzień Morza".Wszystko to nie przynosi realnych rezultatów.Najwyższy czas przeto,w związku z układami handlowemi z ZSSR zająć się sprawą własnej floty handlowej.-

Litewska gospodarka leśna.-

"Lietuva" N.244 z 28/X.r.b.Artykuł p.t.:"Litewska gospodarka leśna".Streszczenie:

Obszar lasów nieokupowanej Litwy wynosi 861.572 ha. Faktyczny jednak drzewostan przedstawia się znacznie skromniej. skoro się z cyfry powyższej potrąci pozycje następujące:

Polany	35.000	ha
Miejsca zalesiane	5.540	"
Wyręby	74.697	"
Łąki	24.688	"
Ziemia orna	11.727	"
Wody,pustkowia,błota	44.196	"

Zalesienie kraju wynosi zaledwie 17% i nie jest jednostajne.W pow.Trockim dochodzi do 46%,w wyłkowyskim zaś - 5%.Stan taki wielce utrudnia zaopatrzenie ludnościinw drzewo, gdyż w pewnych miejscowościach drzewa brak,w innych zaś istnieje jego nadmiar.Według gatunków drzew dzieli się łasy na Litwie jak następuje:

Sosna	2I4.000	ha
Jodła	276.787	"
Brzoza	87.37I	"
Osina	86.76I	"
Osika	29.998	"
Dąb	10.866	"

Wobec braku lasów wskazaną jest oszczędność,tak że zaledwie 1/3 petentów może być zaspokojona.Norma wyrębu nie może przekraczać 7.800 ha rocznie.Rząd poczynił już odpowiednie kroki,aby dla zaoszczędzenia lasów,rozpowszechnić opalanie torfem,budownictwo zaś zaopatrzyć w materjały niepalne: glinę,cegły,kamienie,cement.

Dotychczas nie trzymano się racjonalnej normy wyrębu i wycinano następujące ilości drzewa:

1919 r.	2.113	ha
1920 r.	3.453	"
192I r.	6.194	"
1922 r.	8.142	"
1923 r.	10.956	"
1924 r.	6.900	"
1925 r.	7.700	"

W rzeczywistości wyrąbano daleko więcej,gdyż należy uwzględnić masowe kradzieże leśne,jakich ludność się dopuszczała i dopuszcza.

Pod względem administracyjny zarząd i pieczę nad lasami sprawują 34 nadleśnictwa,300 leśnictw i 2.700 podleśnictw. Pomimo odczuwanego braku drzewa dobra organizacja gospodarki leśnej może Litwę uchronić przed smutnemi konsekwencjami tego stanu.-

Ekonomiczna sytuacja Litwy we wrześniu r.b.

"Lietuvos Ukis" N.10 /49/ z października r.b."Ekonomika Litwy.Przegląd wrześniowy". Streszczenie:

Rolnictwo.-

Warunki siewu ozimin były w r.b. o wiele pomyślniejsze aniżeli w roku ubiegłym.Niemal na całym obszarze Litwy zakończono siewy przed końcem września.-

Zbiory nasienia lnu wyniosą ok.44.100 tonn czyli o 10% więcej niż w r.ub.Zbiory przędzy lnu - 39.200 tonn,czyli to samo co w roku ub.Przyjąwszy,że obliczenia te mogą być nieco przesadzone,spodziewać się tak czy inaczej należy,że nasienie lnu wyniesie w r.b. około 40 tys. t. przędza zaś 37 tys. t.Po potrąceniu lnu na potrzeby miejscowe,eksport lnu obejmie: 23 tys.t. nasienia i 17 tys.t.przędzy.Wartość całego tego lnu wyniesie ok.70 mili.lit.Należy też liczyć się z pomyślnemi dla eksportu lnu litewskiego konjunkturami światowemi.Niemal na całym świecie za wyjątkiem Litwy,Polski,Rumunji,Belgji,Francji i Finlandji,zasiewy lnu zmalały.Unaocznia to tabelka następująca

W tys.ha.

Kraje:	1926 r.	1925 r.
ZSSR	1,375,1	1,447,5
Polska	107,6	107,6
Litwa	81,1	81,0
Łotwa	50,7	78,1
Estonja	30,0	45,7
Rumunja	25,2	25,2
Belgja	23,5	23,4
Czechosłowacja	22,7	24,8
Niemcy	22,2	33,6
Włochy	20,0	21,0
Francja	19,6	19,6
Holandja	13,9	15,2
Irlandja	12,3	15,3
Finlandja	5,5	5,5

Ogólny światowy obszar zasiewów lnu wynosił w 1925 r. 19,897 tys.ha. w r.b. zaś - 18.453 tys.ha.a więc o 10% mniej. Urodzaj zaś światowy lnu zmalał o 12%.Jest to dla eksportu lnu litewskiego objaw pomyślny.Do objawów niepomyślnych zaliczyć natomiast należy zmniejszenie się światowego popytu na wyroby ze lnu,zwłaszcza w Niemczech,Anglji i Ameryce.Anglja dotychczas najwięcej lnu importowała i najwięcej wyrobów ze lnu eksportowała.-

Import lnu do Anglji: 1924 r. - 49,628 t. 1925 r. 34.324 t. Eksport sukna z Anglji: 1924 r. - 110,786,100 kw. vardów,1925 r. - 83,680,700 kw.vard..-

Natomiast znacznie rozwinął się przemysł lniany w Belgji,Francji i poczęści w Czechosłowacji.Tem się też tłumaczy,że len litewski kierował się w r.b. głównie do tych krajów.-

/W tonnach/

Kraje:	1/VI. 1925 r.	1/VI. 1926 r.
Belgja	53,6	1,054,4
Czechosłowacja	239,0	2,309,6
Anglja	2,576,8	6,143,8
Francja	202,4	473,1
Szwecja	274,4	1,212,4
Niemcy	3,904,2	1,213,2

Niskie ceny jednak,jakie Litwa za swój len otrzymuje w Belgji,Francji,Czechosłowacji /z powodu niskiego kursu waluty tych krajów/ są dla eksportów litewskich czynnikiem ujemnym.Len litewski zostanie pomimo to naogół zrealizowany po cenach wyższych niż w r.ub.-

Na rynku wewnętrznym Litwy ceny zbożowe mało się zmieniły, a mianowicie /za cent./

Nazwa zboża:	wrzesień	sierpień
Żyto	25,10	23,40
Pszenica	27,90	28,20
Owies	19,75	22,00
Jęczmień	19,90	21,30
Groch	23,40	23,90
Kartofle	5,75	6,95

Przemysł.-

Produkcja przemysłu akcyzowego przedstawiała się w sierpniu r.b. jak następuje:

Nazwa:	VIII-1926.	VIII,-1925.
Piwo w litr.	754,708.	646,30I.
Wino " "	2,587.	2,837.
Zapałki w tys.pudeł. . . .	4,587.	4,943.
Gilzy " " szt.	5,000.	2,950.
Tytoń w kg.	88,982.	60,732.

Produkcja piwa,tytoniu i gilz w sierpniu r.b. wzrosła,natomiast wina i zapałek zmalała.W ciągu pierwszych 8 miesięcy r.b. wyprodukowano piwa 6,1 mil,litr.podczas,gdy w tym samym czasie w r.ub. - 7.1 milj.litr.,a więc o 1 milj,litrów więcej.Właściciele browarów tłumaczą zmniejszenie się produkcji piwa taniością wódki i stąd konkurencją gorzelni.W rzeczywistości jednak wódka jest droga,to też przyczyną mniejszej produkcji piwa leży gdzieindziej.

Liczba robotników zatrudnionych w zakładach przemysłowych I - VI kateg. /conajmniej 10 robotn. i kocioł/

Nazwa:	1926 r.	1925 r.
Produkcja artykułów spożyw.	1,75I.	1,583.
Obróbka produktów bydlęc.	785.	128I.
Obróbka materjału leśnego	1,160	1,425.
Produkcja minerałów	1,435.	1,539.
Obróbka metalów	653.	646.
Produkcja papieru i poligr.	665.	492.
Produkcja wyrobów z przędzy.	684.	498.
Produkcja chemikaljów.	453.	489.
Różne inne fabryki.	1,038.	1.145.
Ogółem:	8,634.	8,770.

Liczba robotników wzrosła w młynach i fabrykach konserw,Natomiast w wytwórniach cukierków,piwa i spirytusu - zmalała,w związku ze zmniejszeniem produkcji w tych dziedzinach przemysłu.Zmalała dalej przeszło dwukrotnie liczba robotników w garbarniach,w związku z poważnem zmniejszeniem się eksportu skór do Rosji.Natomiast w garbarniach produkujących dla potrzeb krajowych,liczba robotników utrzymała się na tym samym poziomie.

W przemyśle drzewnym liczba robotników zmalała o 30%.Przemysłowcy uskarżają się na brak surowca.Wskutek tego, niektóre zakłady,zwłaszcza w rejonie poniewieskim,całkiem stanęły.

Sytuacja przemysłu mineralnego i metalurgicznego nie uległa niemal żadnym zmianom.Wszelako przemysłowcy uskarżają się na coraz większe trudności zbytu.Poprawy sytuacji oczekuje się z chwilą realizacji traktatu handlowego z ZSSR.W fabrykach tekstylnych liczba robotników wzrosła.Przypisać to należy rozszerzeniu produkcji fabryki "Trejus" oraz wzmożonym popytem na wyroby tekstylne.Produkcja chemikaljów oraz pozostałe gałęzie przemysłu nie uległy w r.b. większym zmianom.

Naogół przeto sytuacja przemysłu,związanego z rynkiem wewnętrznym się nie pogorszyła,za wyjątkiem produkcji piwa i spirytusu.Natomiast sytuacja przemysłu,zależnego od rynku zagranicznego,pogorszyła się,zwłaszcza w przemyśle skórnym i drzewnym.Produkcja papieru i tektury uległa pewnej zmianie na lepsze.-

Produkcja piwa, wytwórni [illegible] w sierpniu r.b. wzros-
ła [illegible] znalazło [illegible] pierwszych 9 mie-
sięcy [illegible] wyprodukowano piwa 6,2 mil. [illegible] w tym
[illegible] 1 mil. litr. [illegible] więc o 1 mil. litrów
[illegible] właściciele browarów tłumaczą zmniejszenie się produk-
cji piwa taniością wódki i stąd konkurencją gorzelni. W rzeczy-
wistości jednak wódka jest droga, to też przyczyna mniejszej
produkcji piwa leży gdzieindziej.

Liczba robotników zatrudnionych w zakładach prze-
mysłowych I - VI kateg. (co najmniej 10 robotn. i kocioł)

Nazwa	1926 r.	1925 r.
Produkcja artykułów spożyw.	1.751.	1.893.
[illegible]	785.	1.281.
[illegible]	1.160.	[illegible]
[illegible]	1.439.	[illegible]
[illegible]	650.	546.
[illegible] i papieru	665.	[illegible]
[illegible]	684.	[illegible]
[illegible]	459.	399.
Różne inne fabryki	1.038.	1.141.
Ogółem	8.424.	8.990.

Liczba [illegible] w fabrykach kon-
[illegible]

Sytuacja przemysłu mineralnego i metalurgicznego nie [illegible]
[illegible] przemysłowców [illegible]
[illegible] w 1928 r. [illegible]
[illegible]

Handel.- W ciągu sierpnia r.b.eksport litewski wyniósł 18,7 milj.lit.import zaś - 25,2 milj.lit.Pasywa bilansu handlowego za sierpień wyraziły się przeto cyfrą 6,5 milj.lit. Sierpień jest trzecim z kolei miesiącem o największem pasywie.W maju bowiem pasywa wyniosły 3,1 mil.litów,-w czerwcu zaś - 1,8 m.lit.

W ciągu pierwszych 8-miu miesięcy r.b.eksportowała Litwa na sumę 165 milj.lit.,importowała zaś na sumę 153,3 milj. lit.,a więc na 11,7 milj.lit.mniej.Perspektywy bilansu handlowego nie są więc najgorsze,gdyby nawet zdarzyło się jeszcze kilka miesięcy pasywnych.-

W zestawieniu z lipcem eksport litewski zmalał w sierpniu o 3,4 mil.lit.Przedewszystkiem zmalał eksport masła,zboża i desek.Wynika to z tabelki następującej:

Nazwa:	Lipiec		Sierpień	
	Ilość.	Wartość w tys.lit.	Ilość	Wartość w tys. lit.
Konie,szt.	754.	460,4	904.	501,7
Swinie,szt.	3,326.	947,0	3,979.	1.200,9
Swieże mięso w ton.	101,6	354,6	81,3	242,3
Masło w ton.	310,1	2.480,4	233,1	1.630,0
Jaja w ton.	341,0	1,364,0	429,6	1,715,4
lub w tys.szt.	6,819,8		8,592,2	
Zboże w ton.:w tej liczbie:	1,341,9	799,6	164,8	86,7
Pszenica	958,8	601,9	73,2	39,4
Żyto	5,6	2,8	4,2	2,0
Jęczmień	44,7	22,3	27,5	12,9
Owies	3,2	1,9	3,5	1,7
Wyka	301,6	153,2	56,4	30,7
Groch	23,1	15,4	-	-
Pieluszka	4,9	2,1	-	-
Bób	-	-	-	-
Fasola	- -	-	-	-
Inne zboże	-	-	-	-
Nasienie lnu	232,4	174,1	198,0	138,3
Nasienie koniczyny	0,7	2,9	47,3	149,8
Papierówka	36.698,0	3,490,8	36,533,8	2,791,5
Belki	318,7	37,2	520,6	55,4
Deski	5,630,4	1,358,2	3,925,5	890,8
Fornir	381,5	479,1	386,8	482,0
Celuloza	3,526,6	304,9	3,526,8	2.300,8
Len	402,3	1,206,9	317,3	912,7
Szmaty	227,0	189,0	310,8	268,6
Wypr.skóra na pod.	-	-	-	-
Papier	150,0	167,3	222,4	266,8
Tektura	100,9	135,8	99,7	129,6
Sruby żelazne	19,1	26,2	26,1	31,2
Zapałki	18,1	110,1	-	-

Import sierpniowy w zestawieniu z lipcem wzrosł o 6 milionów litów,Szczególnie wzrósł import soli,superfosfatu, maszyn rolniczych i manufaktury o czem świadczy następująca tabelka:

Nazwa:	Lipiec:		Sierpień:	
	Ilość w ton.	Wartość w tys.lit.	Ilość w ton.	Wartość w tys.lit.
Sledzie solone . . .	1.062,1	601,2	1.412,3	795,0
Suszone owoce. . . .	16,7	37,4	13,3	25,6
Cukier w kryszt. . .	2.299,4	1.808,6	1.620,9	1.266,0
Cukier w kawałk. . .	228,7	220,3	238,5	234,8
Sól mielona	3.743,2	340,4	4.334,9	368,5
Superfosfat	13.248,8	2.306,3	36.288,8	5.163,3
Tytoń w liściach . .	131,8	408,9	88,3	275,3
Zelazo w sztab. . .	1.619,7	685,8	1.853,6	580,0
Nafta i oleje miner.	470,1	187,5	1.060,9	333,5
Węgiel kam.	6.117,2	337,1	9.212,1	610,1
Cement	5.920,3	581,8	6.169,8	580,2
Skóra wyprawna . . .	5,2	134,8	6,9	92,6
Obuwie ze skóry. . .	4,6	135,4	2,3	90,0
Przędza bawełniana .	29,8	268,0	25,9	196,2
Tkaniny z bawełny białej i barwnej. . . .	131,9	1.838,9	185,2	2.372,5
Koronki i wyroby kor.	8,4	292,1	5,1	162,3
Bielizna	1,4	53,4	0,9	69,5
Papier i wyr.pap. . .	438,9	477,1	356,8	384,3
Szkło na szyby w ark.	92,0	62,1	316,4	185,6
Wyroby ze szkła . .	50,4	99,1	32,4	92,3
Maszyny do szycia. .	3,6	18,9	58,4	497,4
Różne maszyny roln. .	67,2	166,5	195,5	655,4
Różne inne maszyny .	59,0	168,5	115,2	447,1
Tkaniny wełniane . .	18,3	516,2	51,0	1.310,9
Tkaniny jedwabne . .	0,5	87,8	0,7	79,4
Wyroby z blachy. . .	88,5	211,8	152,0	384,0

Za wrzesień oficjalnych danych jeszcze niema, lecz bilans wrześniowy będzie niewątpliwie również pasywny.-

Finanse.-

Dnia 1-go października r.b. bilans Banku Litewskiego wyrażał się sumą 134.6 milj.lit. a więc o 4,4 milj.lit. /3,3%/ więcej niż bilans sierpniowy /130,2 milj.lit./ Według pozycyj poszczególnych, bilans wrześniowy Banku Litewskiego przedstawiał się jak następuje:

	30/IX. mil.lit.	31/VIII. mil.lit.	plus albo minus %	
Aktywa:				
Zapas złota	31,0	30,9	plus	0,4
Pieniądze srebrne	5,7	6,0	minus	5,1
Pieniądze metalowe. . . .	1,9	1,9		0,0
Waluty obce	22,8	22,8		0,0
Dyskonto i pożyczki . . .	45,9	42,7	plus	7,5
Inne aktywa	27,3	25,9	plus	5,3
Bilans. .	134.6	130,2	plus	3,3
Passywa:				
Kapitał akcyjny	12,0	12,0		0,0
Kapitał rezerwowy	0,9	0,9		0,0
Banknoty w obiegu	75,8	73,9	plus	2,9
Depozyty i wkłady	20,4	19,4	plus	4,4
Inne pasywa	25,5	24,1	plus	5,7
Bilans. .	134,6	130,2	plus	3,3

W pasywach wzrosły trzy pozycje: banknoty w obiegu /o 1,9 mili.lit./, depozyty /o 0,9 mili.lit./ i inne pasywa /o 1,4 mili.lit./. Wzrost banknotów w obiegu tłumaczy się wzrostem zapasu złota w aktywach.-

W ostatnich miesiącach pokrycie złote stale wzrasta;

Styczeń	40,6 %
Luty	36,6 %
Marzec	33,6 %
Kwiecień	34,8 %
Maj	36,6 %
Czerwiec	38,4 %
Lipiec	41,0 %
Sierpień	41,9 %
Wrzesień	41,4 %

Według ustawy pokrycie złote ma wynosić 33,3%. W chwili obecnej pokrycie jest o 8% wyższe. Ogólne zaś pokrycie /w złocie, srebrze i walutach obcych/ wynosi 75% /o 5% mniej niż w pierwszych miesiącach r.b./

Bilans Banku Ziemskiego wynosił 1-go września r.b. 67,2 mili.lit. wliczając w to pozycję akcyj /35 mili.lit./ oraz niezrealizowany kapitał zakładowy.-

Wreszcie bilans banków drobnego kredytu przedstawia się jak następuje: /bilans 280 banków z ogólnej liczby 380/:

A k t y w a

Kasa	742.605,17.
Sumy w instytucjach kredytowych:	-
a/W Banku Ziemskim	10,926,-
b/" " Litewskim	508,762,84.
c/" Instyt.Drobn.Kred.	263,516,63
d/" instyt.kredytowe	692,600,18
Papiery wartościowe	968,822,28
Weksle dyskontowane:	10,458,766,65
Pożyczki:	
a/zaufan.osobom.	4,933,486,55.
b/zast.ubezpiecz.	321,694,05
Towary kupione /operacje pośredn./	183,846,91
Nieruchomości	277,892,02
Ruchomości	1,088,808,99
Rachunki bieżące	392,908,57
Różne wypłaty	68,377,79
Straty	4,317,497,84
Dokum.inkaso	60,799,20
Różn.dłużn.	488,771,22
Sumy przechodnie	
Bilans	25,780,082,99.

P a s y w a.

Kapitał zakładowy:	144,504,84
a/własny	1,988,966,42
b/udziały	489,514,45
Kapitał rezerwowy	200,971,03
Kapitały o specjalnem przeznaczeniu	
Wkłady:	2,524,328,33
a/nieterminowe	1,398,774,56
b/do 6 miesięcy	734,817,81
c/do 12 miesięcy	442,228,97
d/na czas dłuższy	206,025,32
Weksle przedyskontowane	
Długi:	6,608,638,30.
a/Centralny Bank Żydowski	1,542,770,-
b/Bankowi Ziemskiemu	426,610,82
c/Bankowi Litewskiemu	740,579,86
d/Inst.Drobn.Kred.	1,560,767,97
e/Inne inst.Kred.	

Długi na towary zakupione	419.859.80
Kaucje na zakupy /oper.pośr./	41.494.52
Sumy przechodnie.	787.240.37
Odsetki i kom.	1.338.019.88
Zysk	115.364.58
Przekazy.	56.573.39
Dokumenty inkaso.	3.992.031.77
Bilans.	25.780.082.99.

Wynika z powyższego,że banki drobnego kredytu rozporządzają różnymi wkładami,zabezpieczone zastawami.Wszelkie inne operacje dokonują się przy pomocy pieniędzy,pożyczanych od innych banków.

Do kas państwowych wpłynęło w ciągu sierpnia r.b. 17,8 mil.lit.wydatki zaś wyniosły 15,9 mil.lit.W ciągu pierwszych zaś 8 miesięcy r.b.wpłynęło 147,1 mil.lit.czyli 60,8% przewidzianych w budżecie wpływów rocznych.Wpłynąć zaś w ciągu 8 mies. miało 66,4%.Wynikły niedobór musiał zostać przeto pokryty drogą redukcji wydatków /144,8 mil.lit./.Nadwyżka dochodów wyniosła więc 2,3 mil.lit. Trudności przeto odczuwane przez skarb w czerwcu i lipcu,zostały szczęśliwie pokonane.-

S p r a w a i m p o r t u w ę g l a n a L i t w ę.-

"Lietuva" N.210.Artykuł p.t.:"Rynek towarów importowanych." Streszczenie:

Węgiel kamienny w handlu detalicznym na Litwie wiosną 1924 r./marzec/był dość drogi w porównaniu do cen hurtownych Podczas gdy większe partie dla kolei /po 20-30 tys.ton./dostać było można po 70-80 lt. za tonnę,w handlu detalicznym w różnych miejscowościach Litwy cena węgla wahała się od 14 do 30 lt za centnar podwójny /0,1 tonny/.Cena ta jest o 29% wyższa od przedwojennej /1913 r./.Pod koniec roku 1924 ceną węgla znacznie spadła.Podczas gdy przeciętna w marcu wynosiła 20 lt. to w listopadzie już - 15,99 lt. za 1 podwójny centnar i cena wahała się od 9,60 do 24 lt.Jeżeli porównamy tę cenę z przedwojenną to okaże się,że różnica wynosi już tylko 1,5%.Główną przyczyną tego potanienia jest zniżka cen na węglowym rynku angielskim.Cena węgla w listopadzie 1925 r. jest jeszcze niższa - przeciętnie równa się 13,45 za 1 cent. podwójny;cena wahała się od 5 - 25 lt.W porównaniu do r.1913 węgiel potaniał o 15%.W ten sposób na Litwie węgiel podapada pod rubrykę tych towarów które po wojnie potaniały.W r.1925 wwieziono do Litwy 138.655,6 tonn za 8.450.500 lt.Z powyższych danych wynika, że wwieziona do Litwy 1 tonna węgla kamiennego przeciętnie kosztowała 60 lt. Prócz tego wwieziono jeszcze 2.971,1 tonn koksu za 231.700 lt. Przy zakupie węgla w pierwszem półroczu 1926 r.wytworzyły się dla Litwy niepomyślne konjunktury.W czasie tym wwieziono na Litwę:91.859 t. węgla kamiennego za 5.423,6 tys.lit. - 2.359,1 t. koksu za 191.3 tys.lit. i 7.086.8 t. brikietu za 460.1 tys.lit.- Przeciętna cena wwiezionej tonny w pierwszem półroczu bież.roku jest równa 60 lt.t.zn.jest taka,jaką była w r.1925.- Przeciętna cena węgla w handlu detalicznym w tym samym okresie od stycznia - czerwca była:w styczniu 13,25 cent. pod.lutym - 15,10 cent.pod. marcu 14,70 cent.pod.kwietniu - 13,80 cent.pod.maju - 13.70 cent.pod. czerwcu - 13,80 cent.pod. W lutym węgiel zaczął drożeć,lecz później konkurencja węgla polskiego znowu zmniejszyła cenę i w rezultacie w czerwcu r.b, ceną węgla jest niższą od przedwojennej o 12,4% i indeks jej równa się 87,6.Ten krótki przegląd importu węgla nakazuje szukania przy zakupach tańszych dostawców,ponieważ litewski rynek węglowy wewnątrz kraju wykazał tendencję zniżkową,a jednocześnie z tem Litwa po r.1924 zaczęła za każdą tonnę węgla płacić o 8 lt. czyli o 12-15% drożej.-

III.ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I SPRAWY SPOŁECZNE.-

S m e t o n a o s z k o d l i w y m i d o p r o w a d z a j ą c y m d o r u i n y r a d y k a l i ź m i e n a L i t w i e .-

/ Demokratyzacja kosztem ruiny.Reforma rolna.Malkotencje nienadzielonych ziemia./ "Lietuvis" N.42 z 21/X.r.b. Artykuł p.Smetony p.t.:"Pochodzenie prawdziewego demokratyzmu." Streszczenie.-

Litwa wyłoniła się z chaosu wojennego.Po hasłach walki i zniszczenia nastały hasła pokoju,swobody i demokratyzmu. Zwłaszcza demokratyzmu.Całe społeczeństwo litewskie za przykładem swych duchowych wodzów,przypisywać zaczęło słowu temu jakieś magiczne znaczenie.Termin "demokratycznie" utożsamiono z terminem "dobrze".Partje spekulując"demokratycznemi" obietnicami osiągały istotne sukcesy.Kraj nagwałt się "demokratyzował" Kapitalizm poniósł sromotną klęskę.Litwa jest w całem tego słowa znaczeniu "demokratyczną".Zdawałoby się więc,że wszystko w porządku i że nadszedł czas korzystania z dobrodziejstw demokratyzmu.Tymczasem tak nie jest.Społeczeństwo szemrze coraz bardziej.Reforma rolna pożądanych wyników nie przyniosła.Rośnie nie zadowolenie wśród pominiętych przez rząd b.ochotników z wojska litewskiego.Sytuacja osadników też jest nadzwyraz ciężka. Kapitały zagraniczne nie napływają.Bezrobocie wzrasta.Pieniędzy brak powszechny.Zwłaszcza na wsi.To się nazywa demokratyzacja kraju.Gdybyż przynajmniej demokratyzm litewski opierał się na wzorach angielskich czy skandynawskich.Tak nie jest.- Reformatorzy Litwy stosują metody bolszewickie i militarne.Byle szybko i radykalnie.Przeprowadzono reformę rolną w celu zniszczenia obcego elementu i zaopatrzenia bezrobotnych w rolę.Tymczasem niszcząc element obcy,zniszczono wogóle gospodarkę rolną,stworzono kadry proletarjatu wiejskiego i postawiono kraj w obliczu biedy.Podeptano zasadę własności,zastąpiono prawo przez bezprawie i samowolę partyjną,stworzono system rekwizycyjny,który stał się normalnym sposobem ściągania podatków.O podniesienie wytwórczości kraju nikt nie dba.Rząd i społeczeństwo stały się pojęciami wrogiemi:społeczeństwo jest dla rządu terenem eksploatacji.

Czas już najwyższy otrząsnąć się z tak swojście,a jednocześnie tak szkodliwie dla kraju pojmowanej "demokratyzacji".

B.P r e m j e r B i s t r a s o k o m p r o m i t a c j i r z ą d u .- /Polemika z "Rytasem" na temat ogłaszania atestacyj wojskowych.Nota litewska o niebezpieczeństwie ze strony polskiej i urzędowe zaprzeczenia tych niebezpieczeństw.Rzekome kłamstwa Ministerstwa Rolnictwa./

"Rytas" N.238.Artykuł b.premjera litewskiego p.Bistrasa p.t.:"Autorytet rządu i interesy Litwy".Streszczenie.-

Obecny rząd litewski nie umie szanować swego autorytetu.Członkowie rządu nietylko pozwalają prasie na zamieszczanie różnych uwłaszczających autorytetowi państwa litewskiego pogłosek,lecz także sami biorą czynny udział w polemice.Ostatnią taką niefortunną polemikę z "Rytasem" prowadzi Sztab Generalny.Sztab wystawia siebie na pośmiewisko dementując oficjalnie to,co faktycznie miało miejsce.Tak np: w polemice z pułk. Głowackisem,starał się Sztab Generalny wykazać,że publiczne ogłoszenie za pośrednictwem Elty atestacyj oficerskich równoznacz

ne jest z ujawnieniem tajemnic państwowych.-
Zresztą ośmiesza się nietylko Sztab Generalny.Niedawno np:rząd uznał za stosowne ostrzec drogą noty mocarstwa europejskie o grożącej Litwie agresji polskiej.Ponieważ uczynił to rząd,przeto można było przypuszczać,że opierał się na realnych przesłankach.Tymczasem bezpośrednio potem urzędowa "Lietuva" zapewnia społeczeństwo,że nie należy czynić poważnych wniosków,gdyż niebezpieczeństwo nie jest tak wielkie.Po czyjej więc stronie słuszność,czy po stronie oficjalnej noty litewxkxx skiej,czy też po stronie urzędowej "Lietuvy".? Ze sprzeczności takich płynie haniebna dla państwa kompromitacja zarówno w xxxx oczach zagranicy,jak też w oczach własnego społeczeństwa.
W danym wypadku sądzić należy, iż Litwię istotnie grozi niebezpieczeństwo polskie,to też "uspakajające" zapewnienia "Lietuvy" są dla Litwy prawdziwą niedźwiedzią przysługą.
Szczyt atoli kompromitacji osiągnął rząd,kiedy dnia 8/X.r.b.,kiedy minister Rolnictwa p.Krikszczciunas odpowiadał w Sejmie na interpelację jednego z posłów w sprawie podnoszenia poziomu rolnictwa.Usprawiedliwiając swą niezdolność do przeprowadzenia pewnych niezbędnych dla rolnictwa krajowego reform, zwalił p.minister winę na były rząd,który rzekomo pozostawił skarb pustym,zaś w Banku Rolnym zaledwie 11 tysięcy litów.Faktycznie zaś w skarbie znajdowało się /w chwili przejęcia władzy przez nowy rząd/ przeszło 11 milj.lt./11.084.771.67 lit./ zaś w Banku Rolnym przeszło 2 milj.lt. /2.343.159.27 lt./. A więc p.minister popełnił horendalne wprost kłamstwo.Urzędowa zaś "Lietuva" znowu stanęła w obronie rządu i znowu z niefortunnym wynikiem,przyczyniając się do tem większej kompromitacji.-
Na każdym kroku więc rząd lewicowy daje dowody,że ignoruje sprawę autorytetu państwa.-

"Lietuvis" o szkodliwej polityce rządu litewskiego.- /Strajkowe zarządzenia ministra Pożełły.Usuwanie nauczycieli patrjotów i narodowców przez min. Czepinskisa.Polemika Sztabu Generalnego.Powszechny ferment i niezadowolenie.Popierające stanowisko mniejszości zapewnione jedynie dalszemi obietnicami/.-

"Lietuvis" N.42 z 22/X.r.b. Artykuł p.t.:"W Prusiech a u nas".Streszczenie.-

Landstag pruski załatwił sprawę odszkodowania hohenzollernów zgodnie z prawem i słusznością.Pruskie partje lewicowe potrafiły poświęcić swe przekonania interesom państwa.Tymczasem na Litwie dzieje się wręcz odmiennie.Lewicowy rząd litewski zmierza w kierunku,który prędzej czy później doprowadzi kraj do wojny domowej.-
Instrukcja ministra spraw wewnętrznych p.Pożełły,wydana w czasie strajków robotniczych w Kownie i na prowincji,zapoznaje interesy państwa i jest wodą na młyn dla związków zawodowych.Wniosek stąd prosty:p.Pożełła jest ministrem nie całej Litwy,a tylko partji socjaldemokratów.Innemi słowy partyjność p.Pożełły wzięła górę.xx Instrukcja jego podkopała zaufanie zagranicy i wzmogła nienawiść wewnątrz kraju.Nienawiść jest ulubionym środkiem socjaldemokratów.Powodując się nienawiścią skazał p.Pożełła na deportację ojca-jezuitę.W konsekwencji nastąpić może deportacja tego,czy owego pastora.Stosunki niemiecko-litewskie napewno na tem nie zyskają.Frakcja zaś Kłajpedzka i niemiecka nie wzięła udziału w głosowaniu nad przejściową formułą.O ile zaś nie zgłosiła votum nieufności pod adresem rządu,to fakt ten z powodzeniem może być przypisany dalszym obietnicom,jakie rząd mniejszościom narodowym poczynił-Przypuszczenie to nabiera niemal pewności,skoro się zważy, że

frakcja polska na wypadki w kościele św.Trójcy nie reagowała i za przyjęciem formuły przejściowej głosowała.

Minister oświaty prof.Czepinskis,godnie swemu koledze sekunduje,depcząc zasady religji i kultury narodowej,usuwając n nauczycieli patrjotów i nauczycieli-katolików,mianując zaś bez wyznaniowców i wręcz ludzi niepowołanych.Potępić wreszcie nale ży polemikę,jaką wszczął na łamach prasy Sztab Generalny,kompro mitując w wysokim stopniu siebie i wnosząc demokralizację w kadry armji.

Polityka obecnego rządu była i pozostała polityką jąt trzenia.Zwiększa ona szeregi przeciwników rządu i podkopuje zau fanie do partyj,stanowiących koalicję sejmową.Wszędzie zaczyna się ferment.Brak przezorności był przyczyną upadku "krikszczio niów".Partje,które obecnie przyszły do władzy,ten sam błąd popełniają.Mniejsza zresztą o to,że runie rząd obecny z tych samych przyczyn co rząd chadecki.Chodzi jedynie o porzucenie drogi,która prowadzi do zguby państwo.-

"Lietuvos Żinios" o obstrukcyjnej opierającej się na fałszywych wywodach taktyce opozycji.-/Obstrukcje opozycji w formie kłamliwych interpelacyj/.-

"Lietuvos Żinios" N.236.Artykuł p.t."Czego oni chcą".

Streszczenie.-

Sejm wciąż traci czas na rozpatrywanie interpelacyj grup opozycyjnych.Niedawno premjer wyczerpująco odpowiadał na interpelacje,przyczem wyjaśniło się,że te ostatnie są przeważnie nieuzasadnione.Część z nich opierała się nawet na świadomych fałszach i kłamstwach.Obstrukcja prac sejmowych jest zasadniczym celem opozycji.To też nie krępuje się ta ostatnia w wyborze środków.Zarzuca rząd interpelacjami,agituje,bije na alarm z powodu rzekomego niebezpieczeństwa zewnętrznego i wewnętrznego,uprawia demagogję na jaknajszerszą skalę.Smutnej pamięci p.Endziułajtisy,Bistrasy i Karwelisy przewd dzieli na się maskę "obrońców konstytucji" i nie pomijają żadnej sposobności dyskredytowania rządu i sejmu w oczach społeczeństwa i zagranicy.Walczą naoślep.Wyzuci ze wstydu i elementarnej etyki walczą.Kłamstwem i oszczerstwem,nienawiścią i demagogją.Niepomni na nic jeno cele partyjne mając na oku.Napróżno premjer Sleżewiczius w długiej mowie punkt za punktem zbijał zarzuty interpelantów.Próżno wykazywał całą ich niesłuszność.Panowie z opozycji wciąż z uporczywością wprost manjacką atakują,wciąż interpelują,wciąż szczują,podkopują i ciskają błotem.Na nic się nie zdała logika.Na nic konkretne,poparte cyframi wywody.Tępe łby pp.Smułksztisów i Endziułajtisów zdają się tego nie rozumieć.-

"Lietuvos Żinios" N.220. Artykuł p.t.:"Po rozpoczęciu prac sejmowych".Streszczenie.-

Niema literalnie takiego zakresu życia publicznego, gdzieby ludzie z opozycji nie wścibiali nosa,w celu utrudniania pracy rządowi.Każdy krok rządu zmierzający do sanacji zabagnionych stosunków krajowych,okrzyczany jest jako "robota destrukcyjna".Prowokacje na każdym kroku.Zwłaszcza w czasie feryj letnich.Chodziło opozycji o stworzenie wrogiej dla rządu atmosfery,szczególnie w związku z drugą sesją sejmową.Druga sesja sejmowa jednak rozpoczęła się wbrew oczekiwaniom opozycji po pod znakiem twórczej pracy i sanacji państwa,podobnież jak sesja pierwsza.-

---

O związkach zawodowych na Litwie.-

Przytaczamy poniżej trzy artykuły w tej sprawie:Jeden - "Rytasa",wskazujący na popieranie przez rząd strajków i prowadzące do skomunizowania rozwijanie się związków zawodowych; drugi - urzędowej "Lietuvy",która wyjaśnia stosunek rządu do strajków i wreszcie "Socjaldemokratasa" oświadczający,że ruch związkowy nie ma nic wspólnego z komunizmem.-

"Rytas" N.247 z 27/X.r.b. zamieszcza p.t.:"Pogrom wywołany przez socjalistów zawodowców na stacji kol.Poniemunku",następującą wiadomość:

Zorganizowane na podłożu nienawiści klasowej litewskie związki zawodowe coraz bardziej gangrenują państwowe życie Litwy.Polityka rządu obecnego nietylko nie stawia temu zjawisku tamy,lecz nawet je faworyzuje.Wynikiem tego są codzienne niemal rabunki i pogromy.Rekord pod tym względem pobił pogrom zorganizowany przez związki zawodowe dnia 21/X.r.b. na stacji kol. Poniemunku.

Dnia 21/X.r.b. powróciła koleją z Rakiszek grupa "zawodowców" w liczbie 28.Przybywszy do Poniemunka "zawodowcy" ogłosili się za jedyny prawny rząd "Pracy" i z okrzykami:"Bić burżujów" rozbili sklep wódczany oraz herbaciarnię turbując przytem cały szereg przychodniów.Policjanta usiłującego przywrócić porządek pobito aż do utraty przytomności i skopano leżącego,krzycząc przytem:"Zabić agenta burżuazji","Śmierć faraonowi" i t.p.Następnie "zawodowcy" udali się koleją do Poniewieża również w celu dokonania pogromu.Poniewież został jednak uprzedzony telegraficznie,zmobilizowano policję i przybyłych "zawodowców" aresztowano.Ruch pociągów roboczych został wstrzymany.

"Lietuva" N.242 z 26/X.r.b. Artykuł p.t.:"Zbyteczny alarm"

Streszczenie:

Instrukcja Ministra spraw wewnętrznych w sprawie strajków wywołała wśród opozycji /w sejmie i w prasie/ duży alarm.

Minister spraw wewnętrznych wydał do policji okólnik ażeby podczas trwania pokojowych układów pomiędzy strajkującymi robotnikami a pracodawcami zapobiegła ona "środkom ostrożności",które będąc w gruncie rzeczy bezcelowymi,mogłyby jedynie sprowokować robotników do ekscesów i tem samem zaszkodzić układom pokojowym.Poco więc cały ten alarm "kapitalistów"?Zwłaszcza ubolewać należy,że do grona krzykaczy chadeckich przyłączyła się też Izba Handlu i Przemysłu,a więc instytucja,jaknajmniej do demagogicznej i wogóle politycznej roboty powołana.-

"Socjaldemokratas" N.41.Artykuł p.t."Dlaczego oni tak się rzucają".Streszczenie:

W ostatniej interpelacji opozycja sejmowa napastowała ministra spraw wewnętrznych towarzysza Pożełłę nietylko za kwestjonowanie prawa własności,lecz i za pobłażanie strajków, za popieranie związków zawodowych,za niekrępowanie ruchu komunistycznego,za prześladowanie jezuitów,za niepłacenie gaż duchowieństwu,wreszcie za osadzanie w więzieniu urzędników tajnej policji,którzy stosowali bicie ludzi do krwi.-

Gdy rząd dał interpelantom odpowiedź,ci rozpoczęli generalną walkę,zaprzęgając do dyskusji wszystkie swe lepsze siły.-Zasadniczo napaści te odbywały się z tytułu obrony prawa własności prywatnej bo "rząd socjalistyczny,ściślej mówiąc Pożełło prowadzi aktywną akcję w celu wywrócenia obecnego ustroju społecznego".Słowem upada kapitalistyczny ustrój.-Zresztą nie o prawo własności tu chodzi,tylko o pozyskanie dla siebie sfer burżuazyjnych.-

Odbywają się strajki robotników.Kierują niemi związki zawodowe.Związki ze wzrastają na sile niezwykle szybko i zabierają się do zorganizowanej walki o swe prawa z takim zasobem rozwagi i ostrożności,jaki się dotychczas ani razu nie zaznaczył.

I nic im nie zawadza w ich rozwijaniu się.Np:związek kolejarzy tak uciskany za czasów panowania chrześcjańskiej demokracji - w ciągu ostatnich kilku miesięcy wzrósł ogromnie na siłach.Liczy dziś w swych szeregach zgórą cztery tysiące członków.Podobnie rzecz się ma i w innych związkach.Biuro Centralne związków zawodowych zapisało już w swe szeregi z górą 20 tys. członków."Darbo Federadja" tak troskliwie przez "krikszczioniów" pielęgnowana nie ma dziś w sferach robotniczych nic do roboty.

Lecz prawa organizowania się nie może opozycja robotnikom odebrać i dlatego uderza ona w inny ton, a mianowicie,że związki zawodowe są rzekomo organizacjami bolszewickiemi,że ci ostatni podszywają się pod nie,by doprowadzić do utraty niepodległości Litwy,że komuniści ukazują swój łeb,jak hydra,a minister spraw wewnętrznych na to nie reaguje.-

Nie ma potrzeby wyjaśniać,że rzekome niebezpieczeństwo dla niepodległości kraju ze strony bolszewizmu jest tylko czczą prowokacją.-

Cała akcja opozycji sprowadza się do walki ze związkami zawodowemi - śmiertelnym ich wrogiem.I jeżeli o ścisłość chodzi,to wpływy komunistyczne dosięgają niemal w tym samym stopniu robotników zrzeszonych w związkach zawodowych,jak też i federantów.Litewski ruch robotniczy znajduje dla się własne drogi i to najbardziej opozycję przeraża.

Niech się rzucają,niech krzyczą.Ich złośliwe i czasem pełne strachu zarzuty są najlepszym wskaźnikiem.Socjaldemokraci rosną na siłach.-

"Lietuva" o reformie kościelnej na Litwie.-

"Lietuva" N.243 z 27/X.r.b. Artykuł p.t.:"Oddawna dojrzała reforma". Streszczenie:

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych opracowało już i przesłało na ręce Gabinetu Ministrów projekt ustawy o metrykacji aktów cywilnych na Litwie.Dotychczas,jak wiadomo metrykację prowadziło duchowieństwo.Wszelako Litwa pójść winna za przykładem państw kulturalnych i sprawę przekazać instytucjom cywilnym.Jednocześnie nastąpić powinna reforma w przestarzałem prawie małżeńskiem i rozwodowem.Zresztą metrykacja nie była dotychczas na terenie Litwy jednostajną.Kowieńszczyzna różni się pod tym względem np: od Suwalszczyzny,natomiast w Kłajpedzie oddawna już metrykacja należy do kompetencji urzędników cywilnych.-

Państwo litewskie nie może uznać prowincji kościelnej kowieńskiej,powstałej bez odnośnej sankcji państwowej.Uznanie takie osłabiłoby zresztą zajęte przez Litwę stanowisko w sprawie wileńskiej.Jednocześnie nie może państwo uznać aktów cywilnych,spisanych w nowych kurjach.Reforma tej sprawy jest więc tem pilniejsza.Pozatem obywatele,których przekonania sprzeciwiają się odbywaniu obowiązków religijnych,winni być zgodnie z konstytucją litewską od obowiązków tych wolni.Państwo w żadnym wypadku nie może pozwolić na to,aby obywatele,przy spisywaniu aktów cywilnych,zmuszani byli do odbywania obowiązków religijnych.

Naogół więc wprowadzenie metrykacji cywilnej jest dla Litwy reformą oddawna dojrzałą.Zgoła niesłusznie sfery opozycyjne wiążą tę sprawę z rzekomą walką z kościołem.-

Stosunek rządu do Jezuitów.-

Zamieszczamy poniżej dwa artykuły:jeden "Socjaldemokratasa" przytaczający cośkolwiek nieprawdopodobny przykład z działalności Jezuitów,drugi "Rytasa" stwierdzający utrudnianie przez rząd działalności Jezuitów.-

"Socjaldemokratas" N.4I artykuł p.t.:"Fabryka Jezuitów".

Streszczenie:

Gimnazjum w Olicie - to gniazdo klerykalizmu.Rzuca jaskrawe światło na metody duchowieństwa litewskiego fakt,że oto z okolic tamtejszych wywieziono około 14 dzieci zagranicę - do klasztorów jezuickich /w Niemczech i Holandji/.Często rodzice nie wiedzą,gdzie się ich dzieci podziały.Oto np:zaginął w swoim czasie syn niejakiego Senakajtisa,obywatela Olickiego w wieku lat 15.Rodzice opłakiwali swego jedynaka i krążyły pogłoski że dziecko gdzieś zmarło,lecz o to w parę miesięcy potem dowiedziano się,że dziecko to zostało przez jezuitów,wraz z innemi 14 wywiezione zagranicę do klasztoru,gdzie mają zeń w przyszłości zrobić Jezuitę.-

Jak słychać rodzice mają zwrócić się z prośbą do rządu,by zwrócono im dziecko z jezuickiego klasztoru i pociągnięto winnych do odpowiedzialności.-

"Rytas" N.2I4.Artykuł p.t."Wysiłki fanatyków".Streszczenie:

Rząd zamierza wszcząć konkretną akcję przeciw Jezuitom na Litwie.Tak np: minister spraw wewnętrznych Požełła bez żadnego umotywowania nie uwzględnił prośby pewnego przybyłego Jezuity o prolongowanie mu karty pobytu na Litwie.A tymczasem w Kownie,aż się roi od tysięcy obcokrajowców,których znaczny odsetek stanowią międzynarodowi wydrwigrosze i aferzyści.Takim typom p.Pożełło prolongaty karty pobytu nie odmawia.-

Półurzędowe "Lietuvos Zinios" wciąż wypisują najgorszego gatunku insynuacje przeciwko ojcom jezuitom,starając się podburzyć przeciwko zakonnikom społeczeństwo."Lietuvos Zinios" gorliwie akompanjują przez to jawnemu,urzędowemu kumaniu się rządu litewskiego z Sowietami.Wszystkie winy zwala się na Jezuitów: agitacja w wojsku,prowokatorska działalność obcych agentów,peowiacy i t.d.wszystko to w fanatycznej,przesiąkłej nienawiścią, do wszystkiego co katolickie,co zbożne,wyobraźni socjalistów litewskich maluje się jako"robota jezuicką."-

Posiedzenie Sejmu z dn. 3 listopada 1926 r.-

"Dzień Kowieński" N.245.

Na wstępie posiedzenia Marszałek dr.Staugajtis komunikuje o zmianie porządku dziennego,polegającej na przeniesieniu I czytania budżetu Państwa z 2 na 15 punkt porządku oraz uzupełnienie go przez włączenie doń interpelacji chrz.dem. w sprawie nieścisłości danych,przytoczonych przez p.Ministra Skarbu w jego expose budżetowem,nagłość której będzie rozważana po przerwie.-

Drugi Sekretarz pos.Ż v g i a l i s odbczytuje wykaz ustaw,jakie wpłynęły do Sejmu.Między innemi Gabinet Ministrów przedstawił do ratyfikacji litewsko-sowiecki układ gwarancyjny,który zostaje przekazany do Komisji Spraw Zagranicznych i Prawnej.-

Na zapytanie pos.M i k s z y s a /u.s./ w sprawie Państwowego Urzędu Ubezpieczeniowego odpowiadają pp.Minister Skarbu R y k a i Kontroler Państwa M a s z o t a s.Przyczyną niedokładności,jakie się dają tam zauważyć,jest okoliczność,że pomimo dokonanej przed paru laty reformy Urzędu,polegającej na zniesieniu ubezpieczenia przymusowego,ustawa tej instytucji nie została dotychczas zmieniona.Potrzebnem jest opracowanie nowej ustawy,któraby nareszcie rozstrzygnęła,czy Urząd ma być instytucją państwową czy też prywatną.-

Po odpowiedzi pos.S u g i n t a s /lud./,referuje projekt zmiany etatów M-stwa Spraw Wewnętrznych.-

W dyskusji pierwszy zabiera głos pos.S t e p a n a w i c z u s /ch.dem./.Zniesienie osobnej instytucji policji politycznej i przekazanie jej funkcyj wydziałowi "B" policji kryminalnej nazywa on listkiem figowym.Dalej zaznaczając,że policja pozostaje w kompetencji M-stwa Spraw Wewnętrznych,mówca cytuje mowę pos.Kairysa /s.d./wygłoszoną w Sejmie Ustawodawczym,a zawierającą żądanie uzależnienia służby bezpieczeństwa publicznego /wówczas milicji/ od instytucyj samorządowych. Dziś,gdy socjalny demokrata jest Ministrem Spraw Wewnętrznych, możnaby było zdaje się reformy tej dokonać,ale... tempora mutantur et nos mutantur,jak mówili Rzymianie.Projektowaną liczbę trzech punktów "B" /Kowno,Poniewież,Szawle/ mówca uważa za niedostateczną.-

Drugi z kolei nad zmniejszeniem ilości policji politycznej ubolewa pos.M i l c z u s /d.f./.-

Pos. E n d z i u ł a j t i s a /ch.d./nabawia niepokoju zredukowanie policji kryminalnej.Pod względem liczby przestępstw poważniejszych,nie mówiąc już o drobnych kradzieżach i t.p.stoimy w Europie na drugiem miejscu.Liczba ta w czasach ostatnich bynajmniej się nie zmniejszyła,owszem są objawy wzrostu przestępczości.Tymczasem projekt zmniejsza liczbę punktów policji kryminalnej z 7 do 3,co jest tem bardziej nieuzasadnione,że i te siedem punktów nie mogły nadążyć wykonania swych obowiązków,z powodu nawału pracy.Policja publiczna nie będzie mogła zastąpić kryminalnej,gdyż funckjonarjusze jej nie posiadają nietylko potrzebnego wykształcenia specjalnego,ale nawet szwankuje nieraz bardzo ich wykształcenie ogólne.-

Po przemówieniu pos.Endziułajtisa zostaje zarządzona przerwa,poczem pod obrady wpływa kwestja nagłości interpelacji chrz.dem.,którą uzasadnia pos.K a r w i a l i s /ch.d./. Starożytni już nazwali pieniądz - nervus rerum.Kwestja stanu Skarbu nie może być ofiarą walki partyjnej.Tymczasem p.Minister Skarbu układając bilans na 16.VI. nie uznawał pewnych pozycyj dochodowych za dochody a - na 1.XI. pewnych pozycyj rozchodowych za wydatki,dzięki czemu otrzymał na dz.16.VI. deficyt budżetowy w sumie 10 mil. na dzień zaś 1.XI. nadwyżkę w sumie 2,4 mil.lt.Zresztą cyfry expose budżetowego p.Ministra Skarbu nie odpowiadają cyfrom wydawanego przez Ministerstwo Skarbu Biuletynu statystycznego.Jest to kompromitujące państwo wprowadzanie w błąd opinji publicznej.-

Pos. D a j l i d e /lud./przypomina,iż w ciągu paru miesięcy kadencji Sejmu chrz.dem.zdążyli wnieść,w celach agitacji partyjnej,czy nie 7 interpelacyj,przeczem 2 tylko z nich dotykały spraw naprawdę poważnych.Inne mogłyby być śmiało zastąpione przez zapytania.Dzisiejsza interpelacja jest prywatnym rozrachunkiem b.ministra skarbu p.Karwialisa z obecnym.Kwestje, których ona dotyka,znajdą dostateczne oświetlenie w dyskusji budżetowej.

W głosowaniu nagłość interpelacji zostaje 34 g./lud. s.d. i mniejszości/ przeciwko 18 /blok ch.d./,poczem Sejm przystępuje do kontynuowania dyskusji nad projektem zmiany etatów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.-

Posiedzenie Sejmu z dn. 5 listopada 1925 r.- /Litewsko-sowiecki traktat o nieagresji.-/

"Dzień Kowieński" N.246.-

Po otwarciu posiedzenia i odczytaniu wykazu projektów ustaw,jakie wpłynęły do Sejmu,Marszałek dr.S t a u g a j t i s komunikuje,iż porządek dzienny został uzupełniony przez sprawę ratyfikacji układu litewsko-sowieckiego,która będzie rozważana po przerwie.-

Dalszy ciąg dyskusji nad projektem zmiany etatów M-stwa Spraw Wewnętrznych /I czyt./zostaje zapoczątkowany przez pos.F i n k e l s z t e j n a /fr.żyd./

Nie należy się dziwić,że posłowie prawicowi atakują ostro projekt zmniejszenia liczby policji.Bronią oni każdego policjanta dlatego,że ich ideałem państwowości jest postawić policjanta przy każdym obywatelu,albo przy każdej przynajmniej chacie.Ten policjant będzie się troszczył o dobro obywatela on go poprowadzi drogą prawdy nietylko do dobrobytu ziemskiego,lecz również i do nieba.To wszystko jest zrozumiałe.Lecz nie do pojęcia jest to,że się chce nadać temu pragnieniu,temu ideałowi teoretyczną podstawę,fundament.Pos.Endziułajtis,który jest nietylko b.Ministrem Spraw Wewnętrznych,lecz już niestudentem,już ukończonym prawnikiem,pomocnikiem adwokata przysięgłego,z trybuny tej ogłosił nową teorję i przy pomocy jej popiera swoje ideały.Powiedział on mianowicie,że jest różnica pomiędzy policją kryminalną i polityczną,polegającą na tem,że pierwsza - prześladuje,druga zaś - uprzedza.Prosiłbym p.Endziułajtisa,jako prawnika,wyjaśnić mi co to znaczy - uprzedzić przestępstwo /Pos.Endziułajtis z miejsca: Czy nie wiesz? / Nie,nie wiem.Zaraz wyjaśnię.Przechodzi ulicą człowiek,może chce on popełnić przestępstwo.Policjant czyta w jego sercu,co zamierza on uczynić i uprzedzi przestępstwo.Jest to ten system który był za czasów caratu rosyjskiego,system uprzedzania,polegający na takiem czytaniu w sercach.To było możliwe w Rosji, która posiadała Syberję,kazamaty,w których można było więzić ludzi po 10 lat drogą administracyjną bez wyroku sądowego,lecz to nie jest możliwe u nas.-

System ten był podtrzymywany przez prawnika Endziułajtisa./Pos.Endziułajtis z miejsca:Kłamie./ Mówię o faktach. Czyż p.Endziułajtis nie popiera tego systemu.Czy p.Endziułajtis i jego koledzy nie trzymali ludzi miesiącami, a może i latami w więzieniach bez żadnego wyroku sądowego?Jeżeli zmienić ten system,jeżeli nasi funkcjonarjusze policyjni nie będą mieli z zadanie mieli czytać w sercach,to się samo przez się rozumie,że kadry policji,które były utrzymywane w tym celu,są obecnie nie potrzebne.Jeżeli zniesiemy teraz system prowokacji,jeżeli prowokatorów już ma nie być,to rozumie się,że można usunąć tych prowokatorów,których posiadaliśmy w etatach i że cały wydział policji politycznej /termin ten jest naogół niezrozumiały dla prawników/ będzie niepotrzebny.-

Przy końcu przemówienia pos.Finkelsztejna posłowie bloku chrz.dem. zaczynają opuszczać salę, na ławach prawicy zostają tylko 4 osoby,a jednocześnie do prezydjum wniosek o sprawdzenie quorum.Manewr krikszczioński,zdążający do zerwania posiedzenia nie osiąga celu:obecnych na sali 32 posłów, quorum zaś wynosi 29.

Głos zabiera pos.E n d z i u ł a j t i s /ch.d./ który w dłuższem przemówieniu opowiada się przeciwko redukcji policji kryminalnej.-

Ostatni przed przerwą przemawia pos.P l e c z k a j t i s /s.d./ stwierdzający,iż krikszczioni protegowali typy o kryminalnej przeszłości.Nasz rząd,zaznacza mówca,tem się od poprzedniego różni,iż chce oczyścić aparat urzędniczy od kryminalnych elementów.Policję należy redukować ze względów oszczędnościowych.Obecny projekt zmniejsza liczbę funkcjonarjuszy ze 183 na 103, a wydatki prawie na 1/2 miljona litów.-

---

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n. 5 k w i e t n i a 1935 r. /W i t e w s k o - s o w i e c k i t r a k t a t o n i e a g r e s j i. -/

"Dzień Kowieński" N.245.-

Po otwarciu posiedzenia i odczytaniu wykazu projektów ustaw, jakie wpłynęły do Sejmu, Marszałek dr. S t a n c z e t i s komunikuje, iż porządek dzienny został uzupełniony przez sprawy ratyfikacji układu litewsko-sowieckiego, który będzie rozważana po [illegible] .-

Dalszy ciąg dyskusji nad projektem zmiany etatów M-stwa Spraw Wewnętrznych /Z. etat. /2 [illegible] rapport [illegible] pos. P a k a l n i s [illegible]

Nie należy się dziwić, że zwłaszcza prawnicy atakują ostro projekt zmiany [illegible] policjanta [illegible] policjanta przy każdym [illegible] zmniejszenia. Ten policjant będzie się [illegible] on [illegible] mo, jesz również [illegible] nie do przyjęcia jest to, że [illegible] ideałowi teoretyczne podstawy [illegible] jest przy twórce Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, lecz już niestety jesteśmy, już [illegible] pomocnikiem adwokata prywatnego, z wrogiem [illegible] przy pomocy jej po- piera swoje [illegible] on mówiąc, że jest różnica pomiędzy policją kryminalną i polityczną, polega [illegible] na tem, że [illegible] - uprzedza, praktycznie [illegible] - wprzedzie prz- lat [illegible] [illegible] wyjaśnić mi [illegible] - nie wiesz! / Nie [illegible], zarz wyjaśnić. Przechodzi ulicą człowiek, może chce on [illegible] przestępstwo. Policjant [illegible] w jego [illegible] zamierzał on [illegible] i [illegible] to ten system który był za czasów caratu rosyjskiego, systemem urzędzania po- legający na [illegible] w sercach. To było możliwe w nowych [illegible] które posiadała dyspozycje [illegible] w których można było więzić ludzi po 10 lat drogą administracyjną bez wyroku sądowego. Ja to nie jest możliwe w [illegible]

System ten był podtrzymywany przez prawników [illegible] [illegible] /Pos. [illegible] mówią o faktach [illegible]

[illegible]

[illegible] nierównych [illegible] niepotrzebny.-

[illegible] ostatnie posiedzenie [illegible] do prezydium wniosek o [illegible] zamknięcie [illegible] do zebrania posiedzenia niż [illegible] na sali 52 posłów, quorum zaś wynosi 29.

Głos zabiera pos. A n d r i u n a i t i s /chadecja/, który w dłuższem przemówieniu opowiada się przeciwko redukcji policji kryminalnej.-

Ostatni przed przerwą przemawia pos. P l e c h k a i t i s /s.d./ stwierdzając, iż [illegible] kryminalnej przeszkodzi. [illegible] pomoc, [illegible] się od porządnego [illegible] aparat [illegible] od [illegible] Policja należy [illegible] posłowych [illegible] projekt [illegible] 148 do 135, a [illegible] prawie na 1/3 [illegible].-

W czasie przerwy do Sejmu przybywają Premjer i Minister Spraw Zagranicznych p.M.Sleżewiczus,poseł sowiecki p.Aleksandrowskij,poseł niemiecki p.Morath oraz urzędnicy obu poselstw

Po zakończeniu przerwy pod obrady wpływa litewsko-sowiecki traktat o nieagresji.

W imieniu komisji spraw zagranicznych w charakterze referenta występuje pos.T o l u s z y s /lud./

Traktat litewsko-sowiecki jest doniosłym wypadkiem w życiu naszego państwa.Zainteresowanie nim okazało zarówno nasze społeczeństwo,jak i zagranica.W ocenie jego daje się zauważyć cała gama odcieni - od potępienia tego kroku,jako błędu nie do naprawienia,aż do przeceniania znaczenia jego dla życia państwowego Litwy.Opinja pośrednia jest najbardziej rozpowszechniona i najbardziej uzasadniona.-

Po wojnie światowej zrodziło się powszechne dążenie narodów do zapewnienia stałego pokoju.Wyrazem tego dążenia był pakt genewski.Okazało się jednak,że Europa nie dojrzała jeszcze do zawarcia traktatu o tak szerokiej dkali.Lecz myśl polityczna nie zrażona tem niepowodzeniem,zaczęła szukać pokoju. Zaczęto zawierać traktaty regjonalne.Pierwowzorem stał się tu układ locarneński,zawarty w roku ubiegłym pomiędzy wielkiemi mocarstwami i Niemcami.-

Litwa jest usposobiona pokojowo.Rozumie ona dobrze, że jeżeli dla wielkich państw wojny są szkodliwe,to dla małych stanowią one kwestję egzystencji życia,niepodległości.Ten duch pokojowości zrodził właśnie traktat moskiewski.Dotychczasowe stosunki Litwy ze Związkiem Sowieckim były oparte na traktacie pokojowym z 12-go lipca 1920 r. na mocy którego Rosja jedna z pierwszych uznała niepodległość Litwy i zrzekła się swych praw do jej terytorjum.Jednakże od czasu zawarcia tego układu upłynęło jeszcze kilka lat.W tym czasie miało miejsce zajęcie Wilna,wojna polsko-sowiecka i zawarty w Rydze traktat pokojowy,wreszcie przewrót majowy w Polsce i pobrzękiwanie bronią,-jakie się tam rozpoczęło.Należało,by się Rosja wypowiedziała co do stosunków swych z Litwą.Rokowania ze Związkiem Sowieckim rozpoczął jeszcze dawny rząd i nowemu wypadło tylko kontynuować i zakończyć pomyślnie te układy,w wyniku których ZSSR oficjalnie potępił krok Żeligowskiego i uchwałę Konferencji Ambasadorów w tej sprawie.Pozatem traktat zawiera obietnicę wzajemnego nienapadania i niepopierania napadających.Wątpliwości co do uzgodnienia układu z zobowiązaniami Litwy,wypływającemi z paktu Ligi Narodów,rozprasza dostatecznie nota litewska,będąca anelsem do traktatu.-Zresztą Niemcy zawarły wcześnie podobny układ z Rosją Sowiecką,a jednak zostały przyjęte do Ligi Narodów i nawet obrane na stałego członka Rady.-

Do realnych wyników zawarcia tego układu w pierwszym rzędzie należy zaliczyć wzmocnienie pozycji Litwy w jej walce o Wilno,gdyż słowo Rosji w tej sprawie ma doniosłe znaczenie.-

Dalej wychodząc z dotychczasowej izolacji,Litwa wzmacnia również swe ogólne położenie międzynarodowe.-

Traktat stanowi zatem postawę do dalszego rozwoju stosunków z Rosją Sowiecką.Litwa nie wykorzystała dotychczas odpowiednio swego położenia geograficznego,które czyni z niej most pomiędzy Niemcami i Rosją.Należy dążyć do tego,by tranzyt rosyjski do Europy Zachodniej szedł przez Litwę.-

Możnaby poczynić pewne zastrzeżenia co do stosunków litewsko-rosyjskich.Należy bowiem stwierdzić,iż jakkolwiek ZSSR oficjalnie nie wyrzekł się traktatu pokojowego,to jednak faktycznie nie wypełnia całkowicie jego postanowień.Można uważać,iż potwierdzając w traktacie o nienapadaniu zasady traktatu pokojowego,rząd sowiecki wyraził gotowość do wypełnienia wypływających z tego ostatniego zobowiązań.Pogłębi to sympatje litewsko-rosyjskie,wyrazem istnienia których w chwili obecnej jest serdeczne przyjęcie delegacji litewskiej w Moskwie.-

Wychodząc z powyższego referent prosi Sejm o ratyfikowanie traktatu./Oklaski na lewicy./

Po przemówieniu referenta zostają przyjęte wnioski o odroczenie dyskusji do następnego posiedzenia i o wyznaczenie takowego tego samego dnia o godz.5 wieczorem.-

Posiedzenie wieczorne, /Ratyfikacja traktatu o nie-napadaniu między Litwą a ZSSR/.-

Po otwarciu przez Marszałka S t a u g a j t i s a o g.5 z minutami posiedzenia drugi sekretarz pos. Z y g i a l i s odczytuje wykaz pism otrzymanych przez prezydjum, wśród których znajduje się projekt zmiany budżetu na r.1926, poczem Sejm przystępuje do dyskusji w sprawie ratyfikacji litewsko-sowieckiego układu o nienapadaniu, którą zapoczątkowuje b. Prezydent Państwa pos. S t u l g i n s k i s /u.s./, konstatując na wstępie, iż zwolennicy traktatu przeceniają jego znaczenie.-

W r.1920 Litwa zawarła z Sowietami traktat pokojowy, który przewidywał zwrot wywiezionych do Rosji w czasie wojny wkładów do kas oszczędnościowych, zabytków kulturalnych oraz udzielenie Litwie 100 tys. ha lasu na odbudowę. Dotychczas ZSSR nie wypełnił jeszcze tych zobowiązań. Czy warto więc podpisywać nową umowę z kontrahentem, który nie wprowadza w życie warunków starej? Referent wyraził wprawdzie nadzieję, iż Rosja sowiecka wypełni zobowiązania wypływające z układu 1920 r., lecz nie wskazał żadnych danych, mogących nadzieję tę uzasadniać.-

Traktat moskiewski ma wyprowadzić Litwę z izolacji politycznej, w jakiej dotychczas pozostawała. Ale w okresie tym Litwa odniosła na terenie międzynarodowym tak poważne sukcesy jak uznanie de jure, przyjęcie do Ligi Narodów, odzyskanie kraju Kłajpedzkiego. Tymczasem przyjaźń z Moskwą oziębi stosunki Litwy z państwami bałtyckiemi i zachodniemi i dopiero stworzy prawdziwą izolację.-

Czynione w przeszłości próby zbliżenia z Sowietami nie dawały dodatnich wyników. Nie należy zapominać, iż w r.1920 już po zawarciu układu litewsko-sowieckiego Rosjanie zajęli Wilno i trzymali go tak długo, nie oddając Litwie, aż sami zostali zeń wyrzuceni. Niema więc gwarancji, że postanowienia traktatu tegorocznego będą przez Moskwę szanowane.- Frakcja Ukininku Sajungi głosować będzie przeciwko ratyfikacji traktatu.-

Z kolei występuje pos. A m b r o z a j t i s /d.f./ Po stwierdzeniu, iż na Litwie zawsze istniały trzy kierunki: orjentacyjne - rosyjski /Olgierd/, polski /Jagiełło/ i niezależny /Witold/ i że traktat moskiewski jest wyrazem zwycięstwa kierunku rosyjskiego w obecnej polityce Litwy, mówca przechodzi do krytyki samego traktatu. Zdaniem jego pokoju w Moskwie szukać nie można. Pomocy realnej w walce o Wilno Sowiety nie udzielą. Słowo swe, jak określił referent, mogą w tej sprawie powierzyć dzieć, bo słów naogół nie żałują. Litwa jest przepełniona żywem i drukowanem słowem propagandy komunistycznej, hojnie importowanem do niej przez Kreml.- Traktat z roku 1920 nie jest wykonywany.- Wojna światowa kosztowała Litwę według obliczeń p. Aleksy, około miljarda złotych rubli. Rekompensaty zaś ze strony Rosji prawie żadnej nie otrzymano. Praktyczne i moralne znaczenia traktatu jest bardzo wątpliwe. Darbo Federacja nie może go zatem popierać.-

Z obroną traktatu występuje przywódca narodowców pos. W o l d e m a r a s. Zachód pcha Litwę do pojednania z Polską. Rosja jedna przeciwstawia się tej akcji. Zachód za uznanie de jure żąda umiędzynarodowienia Niemna. Rosja czyni to bezinteresownie. Do oddania Wilna Litwie w r.1920 Rosja formalnie nie była obowiązana, gdyż traktat pokojowy nie był wówczas jeszcze ratyfikowany, nie posiadał więc mocy obowiązującej.-

Znaczenie obecnego traktatu o nienapadaniu jest ogromne. Potwierdza on postanowienia traktatu pokojowego i przynależność Wilna do Litwy, wznawia kwestję wileńską na forum międzynarodowem, gwarantuje nietykalność granic.- Obawa co do sprzeczności z paktem Ligi Narodów są nieusprawiedliwione. Wszak przy przyjmowaniu Niemiec do Ligi Narodów nie żądano od nich wyrzeczenia się układu w Rapallo.-

Po przerwie, jaką po przemówieniu pos. Woldemarasa około g.9 wiecz. zarządzono, na trybunę wchodzi b. premjer pos. B i s t r a s /ch.d./. Nie jest dla niego zrozumiałem, jak można szukać dobrej woli u ludzi, którzy nie wykonują podpisanego przez się traktatu, dlatego tylko, że nie został on ratyfikowany.-

Co do wrażenia,jakie wywarło na arenie międzynarodowej zawarcie traktatu moskiewskiego,to rzeczywiście było ono wielkie lecz należy powątpiewać,czy pomyślne dla Litwy,Konferencja Ambasadorów oświadczyła urbi et orbi,że zatwierdza swą uprzednią uchwałę w sprawie przynależności Wilna,Prasa francuska,a nawet niemiecka oskarża Litwę o przystąpienie do organizowanego przez Moskwę bloku azjatyckiego,Cóż możemy przeciwstawić niezadowoleniu wielkich mocarstw? Znaczenie międzynarodowe Sowietów jest tak niewielkie,że przychylność ich nie może wynagrodzić za to co tracimy,-

Redakcja traktatu jest nieoględna,Mówca nie posądza kontrahenta o złą wolę,ale przy istnieniu takowej niektóre punkta można komentować na niekorzyść Litwy.Naprzykład,jeden z ustępów noty Cziczerina brzmi:"Rząd Związkowy oświadcza,iż faktyczne naruszenie granic litewskich,jakie miało miejsce wbrew woli narodu litewskiego,nie zachwiało jego stosunku do suwerenności terytorjalnej Litwy"...

Czyje - jego? Rządu Związkowego,czy narodu litewskiego? Myślano naturalnie o pierwszym,ale możliwą jest również i druga interpretacja,W tym wypadku traktat dla kwestji wileńskiej nie ma żadnego znaczenia,-

Gwarancja nienapadania nie gra wielkiej roli,gdyż nie posiadamy bezpośrednich granic z Sowietami,Ważna natomiast kwestja sposobu likwidacji możliwych konfliktów została załatwiona połowicznie,Zamiast przyjęcia zasady arbitrażu przewidziano komisje pojednawcze,których skład,kompetencję i t.d.mają jeszcze być ustalone przez oddzielną umowę,-

Nie można było również podpisywać traktatu o nienapadaniu przed zakończeniem rokowań handlowych,które mają dla Litwy rzeczywiście doniosłe znaczenie,Mówca jest przeciwny ratyfikacji układu,-

Następny zabiera głos pos,D a j l i d e /lud,/,Najważniejszex zadania litewskiej polityki zagranicznej,to zabezpieczenie granic i odzyskanie Wilna,Ponieważ traktat moskiewski ,a dla spraw tych znaczenie dodatnie,więc frakcja ludowców głosować będzie za jego ratyfikacją,-

Z kolei przemawia wicemarszałek Sejmu pos,Kajrys /s.d/, Znaczenie traktatu jest tak wyraźne,iż nie trzeba wiele o nim się rozwodzić,Utrwala on dobre stosunki sąsiedzkie ze Związkiem Sowieckim i przyczynia się do ogólnej akcji pacyfistycznej,- Frakcja jego poprze traktat,- Podkreślając przychylne dla Litwy stanowisko w sprawie wileńskiej b,Prezydent pos,S m e t o n a /nar,/ opowiada się również za ratyfikacją,traktatu,- Lista mówców wyczerpana,

Referent pos,T o l u s z y s /lud,/ zaznacza,iż kwestja została dostatecznie oświetlona obustronnie i odczytuje tekst układu,-

W kwestji motywów głosowania zabiera głos tylko pos, B u c e w i c z /fr,polska/ ~~trzeźprzeenex~~,Marszałek zarządza głosowanie,

Za ratyfikacją opowiadają się socjaldemokraci,ludowcy,narodowcy,Żydzi i Niemcy kłajpedzcy - 45 głosów,-

Przeciwko - Ukininku Sajunga,Chrz,Demokr, Darbo Feder, 24 głosy,-

Powstrzymują się od głosowania Polacy - 4,-

Obaj posłowie Ukin,Partji /Skipitis i Aleksa/ w chwili głosowania są na sali nieobecni,-

Lewica wita wynik głosowania oklaskami,wśród których Marszałek zamyka o godz,12 m,15 w nocy posiedzenie Sejmu,-

P o s i e d z e n i e S e j m u z d n i a 9 l i s t o p a d a 1926 r,-

"Dzień Kowieński" N,249,-

Cały czas do przerwy zajmują obrady nad projektem zmiany etatów Ministerstwa Spraw Wewnętrznych,dokoła którego już przez kilka posiedzeń toczy się ożywiona dyskusja,-

---

Pierwszy zabiera głos tym razem pos.S z m u ł k s z t i s /ch.d./.Dowodzi on,iż rząd dążąc do zmniejszenia ilości policji,mógł nie wnosić zmiany etatów,gdyż obowiązują one jako maximum,nie zaś jako minimum urzędników państwowych w danej dziedzinie.Zdaniem mówcy rząd lepiejby zrobił przedstawiając projekty zmiany ustaw,któreby legalizowały obecne niezgodne z ustawami zarządzenia,jak reforma Akademji Rolniczej.-

Socjaldemokraci obiecali masom wyborczym ~~p~~ zlikwidowanie policji politycznej.Nie mogąc tego uczynić,~~zmniejszają~~ zmieniają oni przynajmniej jej nazwę.Odpowiedzialność za wyniki zmniejszenia liczby policji politycznej i kryminalnej spadnie na rządzącą obecnie większość.Chrz.demokraci od głosowania w tej sprawie powstrzymają się.-

Z obszernem przemówieniem,poświęconem historji i działalności policji politycznej występuje następnie pos.P u r e n a s o w a /s.d./.Istnienia w Litwie wydziału policji politycznej nie przewiduje żadna ustawa.Powstał on początkowo przy Ministerstwie Obrony Krajowej pod nazwą "żwałgyby",w r.1923 przejęło go Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.Wtedy ochrzczono go mianem policji politycznej.Kiedy mówczyni zapytała w swoim czasie na zasadzie jakiej ustawy istnieje ten urząd,wskazano jej między in. ustawę o carskim korpusie żandarmerji.Ale nawet żandarmi carscy nie mieli prawa dokonywać rewizji i aresztów bez polecenia prokuratora.-

Funkcją policji politycznej w Litwie było uprzedzanie przestępstw.Za wrogów wewnętrznych uważano nietylko komunistów, lecz również socjaldemokratów,ludowców,narodowców,jednem słowem każdego,kto nie należał do bloku chrz.dem.Ludzi tych śledzono oraz więziono nie na skutek popełnionych przez nich wykroczeń, jeno tylko ..."dla wyjaśnienia"jak się mówiło za carskich czasów Im kto był bardziej niewinny,tem rzecz prosta,dłużej siedział.- Drugim sposobem działalności politycznej policji była prowokacja Agenci jej pod płaszczykiem komunistów szli do masy robotniczej tworzyli organizacje komunistyczne, a potem aresztowali tych, którzy do nich przystępowali.Nie można się zgodzić z podziałem pos.Endziułajtisa,żepolicja polityczna ma uprzedzać przestępstwa kryminalna zaś prześladować.Zadanie wszelkiej policji jest jedno prześladować przestępstwa.Kodeks Karny nie dzieli wykroczeń na polityczne i kryminalne.Niepotrzebny jest nawet obecnie projektowany podział policji kraminalnej na wydziały A i B.

Dyskusję zamyka przemówienie referenta pos.S u g i n t a s a /lud./,po którem projekt zostaje przyjęty w I czytaniu i Sejm przystępuje do II czytania.-

Pos.E n d z i u ł a j t i s /ch.d./zaznaczając,iż zwiększenie się liczby przestępstw kryminalnych dowodzi pogorszenia ogólnego położenia ekonomicznego w kraju,wypowiada się przeciwko redukcji policji kryminalnej.-

Pos.P u r e n a s o w a /s.d./odpowiada,że wzrost liczby przestępstw kryminalnych w statystyce policyjnej oznacza tylko,iż nowy rząd więcej przestępstw tych wykrywa."Krikszczioni" całą siłę zużywali natomiast na śledzenie politycznie "niebłagodnadziożnych".Referent pos.S u g i n t a s /lud./,zaznacza,iż wniosek pos.Purenasowej w skreśleniu nazwy wydziałów A i B jest nieuzasadniony.Pewna specjaliszacja policji, a co za tem idzie i podział jej,są faktycznie potrzebne.- W głosowaniu poprawka pos. Purenasowej upada,cały zaś projekt zostaje przyjęty w II czytaniu,poczem Marszałek zarządza przerwę.

Po przerwie Sejm przyjmuje bez dyskusji cały szereg ustaw,jak zmiana I dodatku ustawy o wynagrodzeniu urzędników państwowych,będąca konsekwencją zmiany etatów M.S.W.przyjęta w I i II czyt.ustawa o wyższych kursach oficerskich im.Wielkiego Księcia Litewskiego Witolda /I i II czyt./ref.pos.Zubrys /lud./, projekt etatów tych kursów /I i II cz./ ref.pos.Zubrys /lud./, zmiana etatów M-stwa Rolnictwa /III cz./ ref.pos.Kwieska./lud/ zmiana ustawy o poborach za korzystanie z dróg wodnych i portów /III czyt./ref.pos.Dajlide /lud./ i zmiana ustawy o wynagrodzeniu urzędników państw./III czyt./ref.pos.Stepanawiczus /chrz. dem./.-

IV-V.SPRAWY POLSKIE I INNYCH MNIEJSZOSCI NARODOWYCH.-

Alarm prasy opozycyjnej z powodu przychylnego traktowania potrzeb mniejszości przez Ministra Oświaty. -/Artykuł Bistrasa i odpowiedź "Dnia Kowieńskiego" oraz artykuł Ludiwka Giry.-/

"Rytas" N.243 z 27/X.r.b. Artykuł b.premjera litewskiego p. Bistrasa p.t.:"Polityka przywilejów".Streszczenie.-

Polityka ministra oświaty prof.Czepinskisa stanowczo jest dla kraju szkodliwą.Prasa opozycyjna nie jednoktonie to już wytykała,ściągając na się niesłuszny zarzut szowinizmu i nietolerancji względem mniejszości narodowych.Litwie istotnie grozi niebezpieczeństwo polonizacji i germanizacji.Prof.Czepinskis ułatwiając Polakom i Niemcom zakładanie szkół winien jest tem samem roboty denacjonalizacyjnej w stosunku do narodu litewskiego.Słuszną jest rzeczą udzielić mniejszościom narodowym autonomji kulturalnej.Jednakże mniejszości na Litwie wyobrażają sobie tę autonomję jako stan uprzywilejowany,wyjątkowy,bez względnienia realnych potrzeb kraju i bez liczenia się ze statystyką.Czyż można pozwolić na to,aby skarb łożył na szkołę polską dla 5 - 8 dzieci,podczas gdy środki nie pozwalają na stworzenie w tej samej miejscowości szkoły litewskiej dla 30 - 40 dzieci? Minister Oświaty postępując w ten sposób prowadzi krótkowzroczną,protekcyjną politykę przywilejów.Budzi ona niezadowolenie wśród szerokich warstw ludności, utrudniając zgodne pożycie między narodowościami.-

W związku z tym artykułem "Dzień Kowieński" w N.242 w artykule p.t.:"Ekspremjer grozi" daje p.Bistrasowi następującą odpowiedź:

Znajdujemy tam /w artykule p.Bistrasa/ twierdzenie, że dla 5 albo 8 dzieci żądamy polskiej szkoły.Ze żądamy uprzywilejowania nas w kredytowaniu szkół polskich bez żadnej proporcji do faktycznej naszej liczebności w kraju,że Ministerstwo Oświaty w nowym budżecie państwa takie właśnie olbrzymie ze szkodą ludności litewskiej sumy przeznaczyło.-

W pewnym miejscu rozpędził się autor artykułu i powiada,że byłoby nierozsądnem litwinizować Żydów lub Niemców,ale zupełnie jest słusznem,gdy Litwini sprzeciwiają się wynarodowieniu.Z całej budowy zdania wnosić należy,że p.Bistras napisał początkowo zupełnie inaczej,a mianowicie:"ale zupełnie jest słusznem,gdy odpolszcza się byłych Litwinów",lub "gdy się usuwa rezultat spolszczenia".Jednak widocznie zdrowy rozsądek chłopski odezwał się i autor to zdaniem zmienił w zupełnie niespodziewanym kierunku.Najważniejszemi jednak są wnioski z tych przesłanek.Pan ekspremjer czując,że nie przekona argumentami,jakie jedynie posiada w zanadrzu,opacznych kierowników rządu,rzuca pogróżkę,że taka polityka rządu nie posiadająca dostatecznych objawów wrogości wobec polskiego społeczeństwa,nie wyjdzie na zdrowie mniejszościom /czytaj "Polakom"/,że taka polityka wznieca niezadowolenie wśród większości i bez potrzeby utrudnia dobre współżycie narodowości.I dalej raz jeszcze powtarza już bez ogródek,że takie "protegowanie" Polaków może uniemożliwić zgodne współżycie wszystkich narodowości Litwy.-

Nie dziwi nas cynizm dobrze nam znanego ekspremjera, gdy powyżej stwierdza,że ludy jego ojczyzny współżyły szczęśliwie i zgodnie, gdy rządy jego ograbiały nas z naszych praw w

życiu publiczne,szkole i kościele,gdy rządy jegobzaznaczyły się rozbestwieniem policji wobec bezbronnych rodaków naszych,gdy każdy stupajka i dzierżymorda był panem życia i śmierci,gdy permamentnym stanem wojennym wyłącznie przeciwko nam wewnątrz Litwy,dla wyduszenia nas,a nie przeciwko państwu Polskiemu, skierowanym rządy sprawowano.-

Lecz zwraca uwagę naszą zupełnie otwarte używanie przez autora stylu,w jakim tak niedawno usprawiedliwiał "Rytas" najętych zbirów kościelnych:"oburzenie ludu litewskiego",albo "odruch obrażonej dumy narodowej litewskiej" i t.p- zwroty określiły stosunek organu krikszczionskiego do napadu bandyckiego w Kościele św.Trójcy.Dziś nam p.Bistras używa tych samych określeń wieloznaczących pod adresem wykonywania przez rząd praw bam przysługujących:tym razem nie tłumaczy już,lecz grozi zawczasu"niezgodą"narodowościową "większości" krajowej.-

Tak czy wm owak oceniać będziemy robotę kompanji,w której pracujemx pan ekspremjer,to jednak zaznaczyć należy,że otwarte karty w podobnej grze są zawsze lepsze.Tak rząd,jako też polskie społeczeństwo będzie mogło zawczasu wyciągnąć konsekwencje z pogróżek podobnych i niewątpliwie znajdą dość skuteczne sposoby,by "oburzenie ludu nie"zaryzykowało przebrania prawem zakreślonej granicy w "odruchach dumy" i t.p."ruchach".-

"Rytas" N.233.Artykuł znanego poety litewskiego i jednego z filarów opozycji chadeckiej p.Ludwika Giry,osławionego na gruncie wileńskim jeszcze z czasów okupacji niemieckiej,polakożercy.Artykuł ten nosi tytuł:"Druga polonizacja Litwy". Streszczenie.-

Z wielkim mozołem stworzono niepodległe państwo litewskie.Rząd litewski rzecz prosta,dążyć zaczął do ugruntowania wśród narodu poczucia litewskości świadomej i do wyplenienia wszelkich pierwiastków rusyfikcyjnych czy polonizacyjnych jakie w ciągu długich lat niewoli,pańszczyzny i późniejszych,niczem nie hamowanych wpływów polskich wyraźne piętno w psychice ludności litewskiej,zwłaszcza na pewnych obszarach kraju,wycisnęły.- Największą rolę w tym ruchu narodowościowym odegrało duchowieństwo litewskie.Zaczęły powstawać publiczne już szkoły litewskie.Narazie w licznych miejscowościach spolonizowani rodzice niechętnie oddawali dzieci do szkół litewskich.Z biegiem czasu jednak,gdy ludność oswoiła się z tą myślą,że Litwin,xm mówiący po litewsku może być nietylko "chamem" lecz i "panem" frekwencja szkół litewskich zaczęła wzrastać.Ludność zaczęła z coraz większą świadomością współpracować z czynnikami rządowemi,nad wypłenieniem zakorzenionych na Litwie,wskutek ciemnoty ludu,wskutek propagandy polskości przez dwory,poczęści zaś wskutek przymusu,wypływów polonizacyjnych,przesądów.-

Tymczasem rząd dzisiejszy wywdzięczając się sejmowej frakcji polskiej za poparcie,ogłosił w osobie ministra oświaty, beznarodowca i socjalisty,Czepinskisa walkę religji i narodowości w szkołach litewskich.Jest to woda na mył polski.

Zaroiło się od agentów i obszarników polskich,którzy jeżdżąc od wsi do wsi podburzają ludność przeciwko szkołom litewskim i zbierają podpisy,petycje i memorjały,domagające się szkół polskich.Zwłaszcza robota ta daje się zauważyć w okolicach Szyrwint i Giedrojć.W okolicy Janowa powstał już ostatnio cały szereg szkół polskich i wciąż słychać o nowych.Wszystko to jest rezultatem eksperymentów rządu socjalistycznego,i wytworem doktryn międzynarodówki.Zaczyna się drugi okres polonizacji Litwy.Powinno to stać się ostrzeżeniem dla społeczeństwa prawdziwie litewskiego.-

"Rytas" N.233 .Artykuł p.t."Zakładanie szkół polskich na Litwie.Ministerstwo Oświaty przypochlebiając się Polakom nie przestrzega nawet ustaw". Streszczenie.-

---

Litwa drogo może przepłacić eksperymenty swego socjalistvcznego rządu,zwłaszcza zaś Ministerstwa Oświaty.Za wiedzą i aprobatą tego ostatniego powstało ostatnio w okolicach Janowa mnóstwo szkół polskich,a mianowicie:1/we wsi Skarulach,2/w Skrebenach,3/w Łukszach,4/w Janowie /115 dzieci/ i t.p.

Minister oświatv udziela szkołom polskim koncesyj z największą łatwością nie stosując nawet wvmaganego ustawowo zasięgania radv miejscowvch inspektorów szkolnvch.Politvka p. Ministra oświatv prowadzi do opłakanvch dla litewskości kraju rezultatów.-

S t a n o w i s k o "D n i a K o w i e ń s k i e g o" z p o w o d u n a g a n k i p r a w i c y n a p o l s k i e s z k o l n i c t w o.-

"Dzień Kowieński" N.233.Artvkuł p.t.:"Nad przepaścią".

Streszczenie:

Idea utrzvmania dobrvch,lub wprost przyzwoitvch i poprawnvch stosunków z Polakami w wewnętrznem żvciu politvcznem kraju nigdv wogóle w opinji litewskiej popularną nie była.Wieloletnia,sztuczna,z uporem i zaciekłością prowadzona propaganda polomofobji,wytworzvła w końcu pojęcie o Polaku, jako o czemś dla Litwána trefnem.-

Skoro więc obecnie ludowcy i socjaldemokraci zainicjowali próbę skierowania stosunków polsko-litewskich na tory normalnej współpracv,krikszczjońska opozycja natvchmiast ukuła sobie z tego partvjną broń.Antvpolskie hasła nabrałv dla niej wartości specjalnej,stając się głównym atutem w walce z rządzącą większością.Współpracę na terenie sejmowym z Polakami odtąd stale wytvka ona,jako najbrudniejszą plamę na i tak już mocno podejrzanem "socjalistvczno-masońskiem" sumieniu lewicowej koalicji.-

W tvm kierunku dvskredvtowania obecnej politvki ebergiczną akcję podjęła chrz.dem.prasa.Do szorków /część uprzężv Przvp.Red.Biul./ "Rvtasa" został zaprzęgniętv zwolnionv z woli narodu od ciężaru nieodpowiednich dla niego obowiązków sternika nawy państwowej pan Leon Bistras,p.L.Gira i inne znakomite filarv księkszczjońskiego "samodzierżawja".Na łamach jego wszczęto alarm,iż obecnv rząd zapoczątkował polonofilski kierunek,którv zgubi Litwę,iż zaprzedano ojczvznę agentom Warszawv.W numerze z ub.piątku /15/X./ukazała się nowy atak tej strategicznej kampanji pod obiecującvm tvtułem:"Druga polonizacja Litwv".-

Organizm ksikszczjoński jak widdomo,posiada specjalnv organ,którv się nazvwa "Rvtas" /Poranek/,a którego funkcje zawierają się w szkalowaniu /o ile można sądzić z nazwy,od samego rana/ Polaków.Powvższv artvkuł naogół należv uważać za normalne wykonanie przez "Rytas" swych zwykłvch funkcvj,gdvż w istocie nic nowego on w sobie nie zawiera.Szablonowa jego treść /"panpolscy" /?/agitatorzv podburzają ludność celem zakładania polskich szkół/ została tvm razem przyobleczona w uroczvste fałdy tragedji narodowej,której część dekoracyjną złożono w powołane ręce p.Ludwika Girv.Wybór,bez wątpienia,bvłbv bardzo trafny,gdvbv eksdvrektor Teatru Państwowego nie nadużył teatralnvch efektów i z projektowanego dramatu nie uczvnił płaskiej farsy.-

Można rozdzierać szatv i nawet wvrvwać sobie włosy z brody z rozpaczy,czv ze złości,iż"sięzakłada całv szereg nowvch,polskich szkół w miejscach,gdzie są już litewskie", można piorunować za to na demokrację wogóle i obecny demokratvcznv rząd p.Sleżewiczusa w szczególności,można pobożnie wzdvchać do poprzednich rządów reakcji i obskurantvzmu,dzięki asvmilizacvjnej politvce którvch liczba naszvch szkół w końcu stopniała prawie do zera.Ale otwarcie kilku polskich szkółek początkowvch uważać za drugą "polonizacje Litwv" i pate-

tycznie obwieszczać,iż gabinet p.Sleżewicza który "dał tej polonizacji początek", "wejdzie do historji litewskiego narodu i państwa ochrzczony żałobnem imieniem polonizatora Litwy", jest śmiesznym nonsensem.Owszem,coś podobnego może przedstawić się w malignie oczom przerażonego litwinizatora,w ostatecznem stadjum szowinistycznej gorączki,lecz nie może być treścią cokolwiek poważnego artykułu.Po tem możemy być przygotowani,że gdy uda się nam założyć jeszcze parę z należnych nam szkółek, biedny "Rytas" napewno potraktuje to już,jako "Finis Lituaniae" /koniec Litwy/,a być może,nawet koniec świata.-

Zastanówmy się teraz na chwilę dokąd prowadzi prasa chrz.dem.społeczeństwo litewskie,teraźniejsze i przyszłe,w sferze wewnętrznych stosunków polsko-litewskich,urabiając jego poglądy w duchu ślepej i nieprzejednanej nienawiści do Polaków? Czy w tem widzi ona swe kulturalne posłannictwo,by zamiast hamowania i uszlachetniania brutalnych instynktów ciemnych mas,zamiast wywierania łagodzącego wpływu na antagonizmy narodowościowe dążyć do zezwierzęcenia,do spodlenia nawet tych dobrych skłonności,które mają te masy od natury?

Jakie zatrute kwiaty zemsty wyrosną z krwi,prowokacyjnie przelanej 26 września w kościele św.Trójcy?Jakiem echem odbiją się w przyszłości ciosy,które niesłusznie odebrała zgromadzona tam dla wspólnych modłów spokojna ludność polska?

Jad nienawiści sztucznie się zaszczepia w młodocianych duszach dorastającego pokolenia.Gorzkie owoce tej roboty pokazały się już jednej z ubiegłych zim w Kownie,gdy studenci Un Uniwersytetu,kwiat narodu od wieków tradycyjnie przechowujący na najpiękniejsze ideały ludzkości,publicznie,na meetyngu zażądali zamknięcia szkół polskich.Rzecz chyba nie notowana w anałach młodzieży akademickiej - studenci żądają zamknięcia szkół.-

Do czegóż więc w końcu dojdzie? Mała Litwa,jeśli pragnie wzrostu i postępu na drodze europejskiej cywilizacji, nie zaś cofania się wstecz,przedewszystkiem potrzebuje wewnętrznego pokoju i zgodnej,intensywnej pracy całej ludności,a nie burzy zaciekłych walk narodowościowych,dla których arenę usłużnie przygotowuje i których wiatr sieje dzisiaj "Rytas".-

Polski odłam,którego korzenie głęboko sięgają zamierzchłych dziejów kraju i giną w mrokach przeszłości,śmiesznem i dziecinnem jest wciąż przedstawiać i traktować jako garstkę agitatorów lub ekspozyturę Warszawy.Stanowimy w Litwie poważną liczebnie mniejszość,której,co już chyba dowiedliśmy,ani zbagatelizować,ani tembardziej wynarodowić się nie da.-

Po drugie: jednym z najbliższych sąsiadów Litwy jest Polska.Dzisiejszy stan wojny z nią nie będzie przecież trwał wiecznie: przyjdzie kiedykolwiek chwila ustalenia normalnego,pokojowego modus vivendi.Czyż będzie to w interesie Litwy,jeśli nie potrafi ona wówczas mówić ze swym potężnym sąsiadem od południa inaczej,jak w języku nienawiści?

Wreszcie o ile Litwini nie wyrzekają się swych aspiracyi w kierunku Wileńszczyzny,to powinni rozumieć,że uregulowanie i naprawa stosunków polsko-litewskich bynajmniej jeszcze nie nastąpi mechanicznie z chwilą objęcia przez Litwę terytorium tego kraju.Mieszka tam zbyt poważny odsetek ludności polskiej,dla którego nie może być obojętnem,czy wskrzesiciele potęgi Gedymina przyniosą ze sobą gałązkę oliwną w ręku,czy kamień w zanadrzu.

Powyższy problem stosunków polsko-litewskich w opinji litewskiej,jak dotąd,niestety,był zawsze załatwiany jednostronnie lub w lepszym wypadku ignorowany zupełnie.Nie odezwał się ani jeden głos litewski,poważny i trzeźwy od szowinistycznego c łędu,któryby miał chwilną odwagę,podyktowaną głębszem uczuciem patrjotyzmu,ocenić sytuację i wskazać wyjście.Tylko wiotki i przygodny most parlamentarnej współpracy został niedawno przerzucony nad przepaścią,która nie od dziś już istnieje między obu społeczeństwami,a którą niezmordowanie grzebią i pogłębiają destrukcyjne elementy z pod znaku "Rytasa".Czy nie czas więc byłoby,aby poważna litewska myśl społeczna nareszcie zastanowiła się nad tą przepaścią i uświadomiła sobie całą jej głębię - dzisiejszą i jutrzejszą? .-

X. K R O N I K A . a/Zagraniczna.-

W y m i a n a d o k u m e n t ó w r a t y f i k u j ą c y c h t r a k t a t l i t e w s k o - s o w i e c k i . - Dnia 9 listopada o godz.2 p.p. w Ministerstwie Spraw Zagranicznych odbyła się wymiana dokumentów ratyfikujących traktat o nienapadaniu między ZSSR a Litwą. /Elta./

P r a s a f r a n c u s k a o s t o s u n k a c h l i t e w s k o - s o w i e c k i c h i l i t e w s k o - p o l s k i c h. P.S.de Givet pisze w "L Avenir" z dn.21 października:Traktat litewsko sowiecki wydaje już owoce.Rząd litewski publikuje za pośrednictwem swej legacji notę,w której ogłasza,że uregulowanie sprawy wileńskiej za pośrednictwem Konferencji Ambasadorów stało się bez jego woli.-W rzeczwistości rzecz doszła do skutku przez Konsferencję Ambasadorów z polecenia Rady Ligi Narodów,która na wstępie delegowała specjalną misję celem zbadania terenu.Tak więc Liga Narodów określiła te granice- a materjalnie Konferencja Ambasadorów była tylko ajentem wykonawczym z ramienia instytutu genewskiego.Z tego wynika,że dla Litwy o ile ona będzie członkowiem Ligi,postanowienie to posiada moc prawnie obowiązującą,albo też nie uznaje się powagi Ligi Narodów i jej Rady,co byłoby do obronienia tylko z tego punktu widzenia,ale w takim wypadku nie jest się członkiem związku,lub też będąc członkiem związku i zasiadając w nim,uznaje się i szanuje jej powagę.Sam fakt dla Litwy,jako pozostającej w związku,po wykreśleniu granic według wskazówek Ligi Narodów,który uznał ten regulamin,zobowiązuje Litwę do sankcjonowania uchwały.Co do pogardy,jaką Kowno żywi do interwencji Konferencji Ambasadorów,będącej przedstawicielką wielkich mocarstw związkowych,jest to rzecz ze wszech miar rażąca.Sfery rządzące Litwy zdają się zbyt zapominać o tem,że jeśli kraj ich istnieje i jest samodzielnym,bez względu na granice,zawdzięczają to wielkim mocarstwom związkowym i Konferencji Ambasadorów.Jednakże,jak już powiedzieliśmy, Litwa pozostaje pod wpływem prądów,idących z Berlina i Moskwy.Pakt jaki właśnie zawarła z Sowietami,podnieca ją do manifestowania pewnego lekceważenia względem mocarstw zachodnich i Ligi Narodów.Notę rządu kowieńskiego i jej ton uważać należy za jeden z rodzajów tej manifestacji.Ujrzymy zapewne inne jeszcze odznaki,co nie wyjdzie na korzyść spokoju w Europie.Ale to leżeć będzie w interesie sojuszników niemiecko-sowieckich.-

P.Jacques Bainville w "Action Francaise" z dnia 23-go października,opisując napad na Polaków w kościele św.Trójcy w Kownie / p.t.Nieszpory litewskie/ dodaje:W różnych stronach Europy dzieją się rzeczy dziwne i mało pocieszające,o których echo dochodzi do Francji,tylko mocno osłabione.Wiemy np:że istnieje państwo litewskie o którem jest mowa,gdy przez swe stanowisko polityczne zdradza,że służy tylko za pomost pomiędzy Sowietami a Niemcami.Traktat jeszcze jeden,któy ostatnio zawarła Litwa z Moskwą,był szeroko omawiany,ponieważ,mimo protestów dwuch podpisanych,wydał się podejrzany.Lecz nie wie się dosyć,że główną racją bytu Litwy jest opozycja w stosunku do Polski.Wydaje się nawet,że Litwa tylko istnieje po to,by znienawidzieć Polskę.-

P o g ł o s k i o w y d z i e r ż a w i e n i u p r z e z L i t w ę A m e r y k a n o m m o n o p o l u t y t o n i o w e g o.- Ze źródeł pewnych dowiaduje się "Idische Stimme",iż Minister Skarbu p.Rimka otrzymał w ostatnich dniach od pewnego towarzystwa amerykańskiego propozycję wydzierżawienia monopolu tytoniowego w Litwie.T-wo owe ofiarowuje rządowi 4 milj.dolarów tytułem zaliczki za 4 lata.Specjalna delegacja towarzystwa bawi już w Berlinie,gdzie prowadzi rokowania z przedstawicielem litewskiem w Niemczech p.Sidzikauskasem.Wkrótce delegacja przybędzie do Kowna.Podane wiadomości pismo żydowskie zaopatruje w nagłówku znakiem zapytania.-

b/ Kronika gospodarcza.-

W s p r a w i e w y d a w a n i a m a t e r j a ł u d r z e w n e g o. - Minister Rolnictwa dr.Krikszczunas oświadczył korespondentowi "Elty" co następuje:W tym roku Gabinet Ministrów wyznaczył zgórą 200.000 metrów sześć.materjału opałowego po cenie taksowej dla niezamożnej ludności.Ilość ta została podzielona pro-

porcjonalnie do liczby ludności między gminy,zarządy zaś gminne otrzymały polecenie zarejestrować miejscową i niezamożną ludność, następnie zaś zwracać się do zarządu leśnego o danie dyspozycyj odpowiedniej ilości materjału opałowego.- Gabinet Ministrów postanowił udzielić materjału drzewnego na odbudowę na sumę dwóch miljonów litów na kredyt.Suma ta została również podzielona proporcjonalnie do liczby ludności,mianowicie na pow.olicki wypada 110.000 litów, birżański - 115.000 lt.,jezioroski - 45.000 lt.,szawelski - 180.000 lit.kowieński - 190.000 lit.,marjampolski - 100.000 lt., trocki - 80.000 lt.,kiejdański - 85.000 lt.,kretyngowski - 95.000 lt.,uciański - 110.000 lt.,możejkowski - 120.000 lt, taurogski - 110.000 lt, rosieński - 110.000 lt. telszewski - 80.000 lt.rakiszkowski - 85.000 lt, sejneński - 40.000 lt, szakiowski - 70.000 lt. wiłkomierski - 125.000 lt.Wyłkowyszkowski - 80.000 lt.,co ogółem stanowi 2.000.000 litów.W granicach powyżej wskazanych sum zarządy powiatowe będą mogły wydawać niezamożnej ludności w swych powiatach zaświadczenia o otrzymaniu drzewa na kredyt.Co do osadników,otrzymają oni materjał drzewny na wypłatę,jak to też było i dotąd.Różnica będzie tylko ta, iż uprzednio zgóry wyznaczono im pewną ilość materjału,często nie takiego,jaki im był potrzebny i nie tam gdzie chcieli.Obecnie porządkujący ziemię /twarkitojai/wydają osadnikom zaświadczenia,zapewniające prawo nabywania do pewnej sumy /tymczasem do 600 lit./ materjału drzewnego.Z tem zaświadczeniem,każdy osadnik,zupełnie swobodnie będzie mógł otrzymać drzewo,jakie chce i gdzie chce.-

c/ Kronika wewnętrzna.-

P o ż y c z k a w e w n ę t r z n a n a r z e c z m i a s t a K o w n a .- Jak się dowiadujemy, Zarząd m.Kowna wobec niepowodzenia pożyczki zagranicznej zamierza zaciągnąć pożyczkę wewnętrzną w wysokości 10 litów.Pożyczka ta,gwarantowana przez rząd, ma być oprocentowana w wysokości 10% i amortyzowana w ciągu 10 lat. Zarząd Miejski zamierza użyć pożyczkę w sposób następujący:3,5 milj. będą zużyte na przeprowadzenie wodociągów,2 milj.700 tys. na kanalizację, 1 milj.600 tys. na inne inwestycje miejskie, /bruki i t.d./ reszta na wprowadzenie tramwaju elektrycznego w mieście.- /Dz.Kow./

P o g ł o s k i o z m i a n a c h w s k ł a d z i e G a b i n e t u M i n i s t r ó w .- Niektóre pisma litewskie dowiadują się ze źródeł pewnych,iż w składzie Gabinetu Ministrów przewidziane są zmiany.Ukininku Partja zgadza się na nominację jej członka p.Sidzikauskasa Ministrem spraw zagranicznych,pod warunkiem jednak,aby na stanowisko spraw wewnętrznych nie mianowano socjalisty. Projektowaną jest następująca zmiana: p.Pożełło - ministrem sprawiedliwości,p.Sleżewiczus - ministrem spraw wewnętrznych, p.Sidzikauskas - ministrem spraw zagranicznych.-Niezależnie od tej kombinacji obiega w kołach politycznych druga pogłoska,według której Ministrem spraw wewnętrznych ma zostać socjalista inż.Bielski.-

Z m i a n y w a d m i n i s t r a c j i .- Nastanowisko dymisjowanego wicedyrektora Departamentu Reformy Rolnej p.J.Strazdasa został mianowany p.L.Szmułksztis.- /Elta./

d/ Kronika Kłajpedzka.-

D y m i s j a P r e z e s a D y r e k t o r j u m K ł a j p e d z k i e g o p. S i m o n a j t i s a .- Na posiedzeniu Sejmiku Kłajpedzkiego dnia 6 listopada na wniosek Prezesa Krausa głosami obu niemieckich partyj Volkspartei i Wirtschafspartei przy powstrzymaniu się socjaldemokratów i obu partyj litewskich wyrażono votum nieufność Prezydentowi Dyrektorjum Kłajpedzkiego p.Simonajtisowi.Najgłówniejszym powodem ku temu posłużała odmowa p.Simonajtisa podpisania uchwały Sejmiku,żądająca wysłuchania rodziców kraju kłajpedzkiego na zapytanie,który język jest ważniejszy w szkołach kraju.Według zdania p.Simonajtisa dla przeprowadzenia takiego plebiscytu potrzebna jest ustawa,wobec czego odmówił on podpisania uchwały.Pozatem,jako powody wyrażenia nieufności p.Simonajtisowi była nominacja b.naczelnika powiatu Szyłokarczmy dr.Vongehra na tymczasowego naczelnika policji w kraju kłajpedzkim oraz podróż

p.Simonajtisa z p.Gubernatorem i członkiem Dyrektorjum p.Baldżusem do Kowna.Prezes Dyrektorjum p.Simonajtis był zaproszony do Kowna w związku z projektowanemi rokowaniami ekonomicznemi z Niemcami, tymczasem zaś pewien odłam niemieckiej prasy kłajpedzkiej usiłował przedstawić tę podróż w tym sensie,że p.Simonajtis jeddził do Kowna w celu prowadzenia rokowań z rządem centralnym na niekorzyść autonomji kraju kłajpedzkiego.-

Na skutek wyrażonego votumm nieufności p.Simonajtis podał się do dymisji.Współcześnie z nim ustępuje członek dyrektorjum socjaldemokrata p.Scharffetter.-

Gubernator kraju kłajpedzkiego p.Żałkauskas otrzymał w niedzielę urzędowe zawiadomienie o wyrażeniu votum nieufności.P. Gubernator prosił p.Simonajtisa o czasowe pełnienie obowiązków Prezesa Dyrektorjum do chwili zlikwidowania k wynikłego kryzysu.-

e/ Kronika oświatowa.-

I l o ś ć s t u d e n t ó w n a U n i w e r s y t e c i e L i t e w s k i m . Po zakończeniu rejestracji,liczba studentów na uniwersytecie litewskim przedstawia się następująco:na wydziale teologji i filozofji studentów - 275,woln.słuhhaczy - 17;na wydziale teologji ewangelickiej studentów - 4,woln.słuch.- 5;na wydziale nauk humanistycznych studentów - 468, woln.słuchaczy - 60, na wydziale prawnym studentów - 825,woln.słuch. 137,na wydziale matem. przyrodniczym - studentów - 331,woln.słuch. 24; na wydziale lekarskim studentów - 510,woln.słuch. - 32, na wydziale technicznych studentów - 337 i wolnych słuchaczy 15.-Ogółem na uniwersytecie zarejestrowano 2.746 studentów i 280 wolnych słuchaczy,razem 3,036; oprócz tego niezakończono rejestracji 58 osób.- /Elta/.-

R a d a s z t u k p i ę k n y c h .- Gabinet Ministrów na ostatniem posiedzeniu przyjął statut Rady Sztuk Pięknych.która będzie doradczym organem w Ministerstwie Oświaty./Elta/.-

P r z y m u s n a u c z a n i a p o c z ą t k o w e g o w L i t w i e .- Gabinet Ministrów przyjął projekt ustawy o przymusie nauczania początkowego,według którego wszystkie dzieci do lat 14 będą musiały odbyć naukę w szkole początkowej.- /ELTA/.-

-----------ooo § ooo-------------